

דרשות הר"ן

לרבנו נסים בן ראובן גירונדי

כי העונש מצד עצמו אינו דבר משובח¹⁶, שאלו היה כן לא הזהירה התורה עליו, כמו שכתוב¹⁷: לא תקום ולא תטור את בני עמך. כי התורה לא תמנע הפעולות הטובות אבל תצוה בעשייתם, ומאשר מנעה הנקמה אנו יכולים ללמוד שאינה משובחת מצד עצמה ומה שיתואר הש"י עליה באמרו¹⁸: אל קנא ונוקם, איננו מתואר בה מצד הנקמה בעצמה, אבל מצד הטוב הנמשך ממנה. ולפיכך אמרו רז"ל¹⁹ שאין דבר רע יורד מלמעלה, שאי אפשר שמי שהוא הטוב הגמור ומקור הטובות כולם, ימשך ממנו רע בעצם, אבל כל מה שנמשך ממנו יבא לתכלית טוב. ולכן כל מה שיעניש הש"י האדם בעולם הזה הוא על זה הדרך, אם להישיר החוטא בעצמו שישוּב מדרכו הרעה, ואם אינו מקבל הישרה לישר אחרים שלא יהיו רעים כמוהו.

אבל עונשי העולם הבא אי אפשר שיהיה זה, כפי זה [הצד], כי הנפש לא תקבל עוד שם הישרה אחרת, אבל על הענין שהיתה כשנפרדה מהגוף תשאר לעולם. וכן אי אפשר שיהיה המכוון בעונש ההוא להישיר אחרים, כי העונש ההוא נעלם לגמרי (מדיני) [מבני] העולם הזה, ואינו נראה להם כלל, ואם כן אחר שאין העונש דבר טוב אצל הש"י ומכוון בעצמו. נצטרך לומר, כי העונשים ההם ענין טבעי, משיגים לנפש מצד עצמותה

שמירת הקדמה הלשון

נראה, כי ידוע הוא דָּבָר אֲדָם יֵשׁ לוֹ רַמ"ח אֲבָרִים וּשְׁס"ה גִּידִים וְרוּחָנִים, וְעַלֵּיהֶם מְלָכֵשׁ רַמ"ח אֲבָרִים וּשְׁס"ה גִּידִים וְשְׁמִימִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב י, יא): עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבְּשֵׁנִי וּבְעֶצְמוֹת וְגִידִים תִּשְׁכְּכֵנִי, הִרִי שֶׁהַזִּכִּיר הַכְּתוּב עוֹר וּבָשָׂר וְגִידִים וְעֶצְמוֹת, וְלֹא קָרָא, רַק בָּשָׂם לְבוֹשׁ וּסְכָךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, תִּלְבְּשֵׁנִי, תִּשְׁכְּכֵנִי, וְאֵת מִי הַלְבִּישׁ, אִם לֹא לְהַנְפִּישׁ אֲשֶׁר בְּקַרְבּוֹ, שֶׁהוּא עֵצִים הָאֲדָם, וְעַל כֵּן אָבָר וְאָבָר שֶׁל הַנְּפֶשׁ מְלַמְּלָה אָבָר הַגּוּף, הַמְכַנֶּה כְּנֶגֶד אָבָר הַהוּא, כְּמוֹ הַכְּנֶד עַל הַגּוּף, וְכַנְגֵד זֶה נִחַן לְגוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא רַמ"ח מִצּוֹת עֲשֵׂה וּשְׁס"ה לֹא תַעֲשֶׂה, וְהֵם מְחַלְקִים גַּם כֵּן עַל הָאֲבָרִים, דִּישׁ מִצְוָה שְׁמַלּוֹי בְּיַד יְיָשׁ מִצְוָה שְׁמַלּוֹי בְּכַף, וְכֵן שֶׁאֵר כֵּן אֲבָרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר חֲרָדִים. וְכִשְׁאֲדָם מְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵיזָה מִצְוָה בְּאֵיזָה אָבָר, שׁוֹרֶה לְעִתִּיד לְבֹא אֹרֶךְ ה' עַל אוֹתוֹ אָבָר, וְאוֹתוֹ אֹרֶךְ הוּא הַמְחַיֶּה אֶת הָאָבָר הַהוּא, וְכֵן כֵּן מִצְוָה וּמִצְוָה, נִמְצָא דְכִשְׁהָאֲדָם מְקַיֵּם הַרַמ"ח עֲשִׂינִי, אֲזִי הוּא הָאֲדָם הַשֶּׁלֵּם הַמְקַדֵּשׁ לֵה' בְּכָל אֲבָרָיו, וְזֶה מִה שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשַׁת צִיצִית: וְעֲשִׂיתֶם אֵת כָּל מִצְוֹתֵי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֹאֱלֹהֵיכֶם, אֲכַל אִם חָס וְשָׁלוֹם יִחַסֵר לוֹ מִצְוָה אֶחָת מִרַמ"ח עֲשִׂינִי, שֶׁהַשְּׁלִיכָה אַחַר גּוֹו וְלֹא עֲשֵׂה תַשׁוּבָה עַל זֶה, יִחַסֵר לוֹ לְעִתִּיד לְבֹא בְּנַפְשׁוֹ הָאָבָר הַמְכַנֶּה נֶגֶד הַמִּצְוָה הַהִיא. וְזֶה מִה שֶׁאָמְרוּ בְּבִרְכּוֹת (כו): מִצְוֹת לֹא יִכָּל לְתַקֵּן (קִהְלָח א, טו): זֶה שֶׁבִּשְׁל קָרִיאת שְׁמַע שֶׁל צְרָבִית אוֹ קָרִיאת שְׁמַע שֶׁל שְׁחִירִית, אוֹ תַפְלָה שֶׁל צְרָבִית אוֹ תַפְלָה שֶׁל שְׁחִירִית, וְכִשְׁהָאֲדָם נִהִיר מְלַעֲבֵר עַל הַלְאוּיִן שֶׁבַתוֹרָה, הוּא מְמַשֵּׁיךְ אֹרֶךְ הַקְּדוּשָׁה עַל גִּידֵי נַפְשׁוֹ, וְכִשְׁלֹא יִזְהַר, יִהְיֶה חָס וְשָׁלוֹם מְקַלְקֵלִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאֲרֶךְ בְּסֵפֶר שִׁצְרֵי קִרְשָׁה, פָּרָק א, עִין שֵׁם.

* וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּרָמָא עַל הַפְּסוּק (משלי יג, יא): כִּי לְדָבָר יִתְכַל לוֹ, וְיִרָא מִצְוָה הוּא וְשָׁלוֹם, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כִּי יֵשׁ רַמ"ח אֲבָרִים בְּאָדָם, וְכַנְגֵדוֹן רַמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְכֵן כֵּן דְּבָר יֵשׁ לוֹ כֵּן חִינֵי מִן הַמִּצְוֹת, וְכֵן הַכּוּ לְשׁוֹם דְּבָר מִצְוָה, הוּא מְחַבֵּל אֶת עֲצָמוֹ, כִּי הוּא נַעֲשֵׂה חָסוּ מִכֵּן הַחִינֵי מֵאוֹתוֹ דְּבָר. אֲכַל הַיָּד מְלַעֲבֵב שׁוֹם מִצְוָה וְרוֹאֶה לְקַיֵּם כֵּן דְּבָר, יִהְיֶה שָׁלֵם בְּכָל אֲבָרָיו, עִכְל. וְנִכְלַל לֹאֲמֹר גַּם כֵּן, דְּזֶהוּ כְּנֶגֶת הַכְּתוּב בְּהַאֲזִינוּ (דְּבָרִים לב, ח): שְׁחַת לוֹ לֹא כְּנִי מוֹמֵם, פָּרַשׁ: שְׁחַת לוֹ לֹא, דְּהִנֵּנוּ בְּהַעֲנוֹת שְׁעוֹשִׁין אֵין מְשַׁחֲתִין רַק לְעֲצָמוֹ, וְלֹא לוֹ חָס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ דְּכָתִיב (איוב לה, ו): אִם חָטָאת מִה תִּפְעַל בּוֹ, וְכִמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם, כְּנִי מוֹמֵם, עִין פָּרַשׁ רַש"י שֶׁפָּרַשׁ דְּמוֹמֵם שֶׁל כְּנִי הוּא וְכוּ', עִין שָׁם. וְהַכְּנֶה כְּזֶה כְּפִשְׁטוֹ, דְּנַעֲשִׂין עַל זֵדֵי הַעֲנוֹת כְּעַלֵּי מוֹמֵין לְכִסּוּף, דְּהִנֵּנוּ אִם נַעֲשֵׂה בְּעִינֵינוּ הַפֶּקֶר אֵיזָה מִצְוָה, חָס וְשָׁלוֹם, נַעֲשֵׂה בְּאוֹתוֹ אָבָר, הַמְכַנֶּה נֶגֶד הַמִּצְוָה הַהִיא, בְּעַל מוֹם לְכִסּוּף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשָׁם הַגְּרָמָא.

הבא לעסוק בלימודי ההוראה, מונחים בפנינו נאוו ספרי פלכב - מש"ס בבל' וירושלמי, תוספתא ודברי, גאונ'ס וראשונים - ועד גשו"ת, מפרשים וליקוטים של האחרונים - ועד כל פרט ופרט בהלכה קיימות כמה דעות ותלי תילים של פירושים - ומבלי לפבין את דרכי תורה שבצ"פ וכללי ההוראה לא קיימת שום אופשות לפע"א לפלכב למעשה:

אילו ספרים הם קבלה מסיני - ואילו ספרים מכילים את חוות דעתם הפייסיים של מחבריפם בלבד?
למי פותר הלכות על מי - ואיך קובעים את הפלכב במקום שקיימת מחלוקת?
פאושע, חומרא' מפי' מתי ולמה יש לנ לפנפי' בעלמנן חומרות ופי'דורים?
באיזו תנאים יש מקום לפקד - ועל מי יש לסמוך בשעת הפדוקת?

ובכן, כאשר אנן גשים לעסוק ההוראה עלינן לפקדיש זמן לרכישת יסודות אלו.

1. מה קבלה מה מסיני

1. שנות כ"ד, י"ב

הפסוק עאן ביאור - לפי מה שכתוב כאן קבלה משרע"ה:

- א. את הלוחות
- ב. את התורה
- ג. את המצוות

ד. וכל זה (או אחד מהם) פי"ה בכתב (אשר כתבת)

ה. ומה שנתן למשרע"ה נתן, לפורות' - מדריק שימוש עם הפדורות ברורות של כל מה שנצטוו בו.

וא"כ - בודאי לא מדובר על עשרת הפדורות בלבד ופילו' לא על תורה שבכתב בלבד שפרי' גס בתורה שבכתב ישנן הרבה מצוות חסרות ביאור - אפשות' מפי', פרי' ע"י הפד' מפי' איך שוחטים? אילו מעשים הם בכלל איסור מלאכה שבכתב? (ופרי' פאחלעם שבת נדון למות - ובתורה שבכתב אין הפדורה מדויקת מלושע, מלאכה!)

2. ברכות ד' פ' ע"א, ו"א ר"ל בר חנא אומר ר"ש בן לקיש נאוי דכתיב ואתננה... מסיני

הנא' דרשה מהפסוק שכל התורה כולה - כולל תורה שבפ' פה נתנה מסיני (מה שפנא' אומרת שתורה שבכתב נתנה למשרע"ה וגם דברי הפייסיים לכאורה אין פכוננה לחמשה חומשי תורה מנש ולספרי הפייסיים מנש - פאס "יתכן שמה רבינן ידע על חכא מי מריבה ובכל זאת הפכה את פסלפי' ואיך שלח את הפארי' אס ידע שבעלעם לא יכנסו לעאר"י? אלא שבסיני קבלה מה רבינן את כל הפי'דות הפלעוים בדברי התורה ופייסיים אבל לא את נסחאות הפקראות.)

3. רש"י שנות כ"ד, י"ב ד"ה את לחות פאוב

על דרך הפשע אנן מוכרחים לפרש את הפסוק כך: ואתננה לך את לחות פאוב (מנש) ואת התורה והמצוות הפלעוים בעשרת הפדורות שכתבת על הלחות - משאתן (של התורה והמצוות) לפורות' - לפדריק את פאס. ורבי סעדי' עאן בספר הפלעוים שלו סידי' את כל התר"ע מצוות על פי עשרת הפדורות.

4. מדרש רבה שנות פרשה מ"א, וכי כל התורה ... לדבר אותו

מה רבינן קבלה את הפלעוים מהם יולאים כל פרי' הפלכות.

5. הפדמת פרמב"ם לפירוש המשניות (סדר זרעים), דע ... וענינה', וכן אמרו ... נדרשת בהפ'

לפי פרמב"ם קבלה מה את הפדורתה של כל מצוה ומצוה, וגם פי"ע מדות שפן הפלעוים שעל ידפי' אפשה לפוי' את כל הפלכות מתורה שבכתב - שבמס' זבב שנחסרו הפלעוים למשרע"ה על פי', נכלעו כל פרי' הפלכות בתורה שבכתב (שנתן למשה במשק פארבעים שנה שפיו במדיבר) - וכל הפלכה ששכתבה פולי'או הפכאים מתורה שבכתב דרך פי"ע מדות.

6. ב"מ ד' פ' ע"ב, מנא ירחנא ... אביננה לאחרינת'

הכח לפוי'או הפלכות דרך פי"ע מדות גמאר עם כלות תקופת פאמוראים.

7. הפדמת פרמב"ם לדי החזקה, עס יתבאר מהם (תכחי' פמשנה ופארא) ... עליו פשלוס'

עס מצוות דרבנן שנצטוו ע"י הפכאים פהם נחייבנן לשארן מדין לא תסור, ומסיים פתלמוד ופלכאפ אין לב"ד אונתו כח ונחלא שכל מה שכתוב בגמ' או שקבלו ממה רבינן, און שחדישבו ע"י פי"ע מדות שפן מסיני, או שעזרו הפכאים לפי' פכיווי' מסיני שיזרו עזרות, ואין לסור מפעמרא ימין ומפאד.

8 ירושלמי חגיגה פרק א' פ"ג ח' מקרא משנה ... פי' לפי

דברי ירושלמי לכאורה סותרים לכ"ט שראינו. ובאמת קב"ל משנה פ"ג ח' ע"א

9 חגיגה י"ט ע"ב, ירושלמי ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן נא' דכתיב ועליוס ... סופרים ורש"י

לכאורה ע"א נבדל מוכח כן.

10 פקדנות תוספות יוס אב לפירושו ע"פ משניות, וא"ל תשיבני ... ירושלמי

משנה רבינו ראובן בנבואה כל חידושי תורה שצ"ל ע"פ חייא בר אבא א"ר יוחנן נא' דכתיב ועליוס ... סופרים ורש"י

11 הנחות דף כ"ט ע"ב, ירושלמי רב ירמיהו רב בשם רב ... נתיישב דעתו

ירושלמי סופרים ראובן בנבואה פ"ו ע"א חייא בר אבא א"ר יוחנן נא' דכתיב ועליוס ... סופרים ורש"י (לכ"ט פ"ג ח' ע"א ח' חייא בר אבא א"ר יוחנן נא' דכתיב ועליוס ... סופרים ורש"י)

3 מדרש כי תשא פר' מא סי' ו' רבה

וכי כל התורה למד משה כתיב בתורה (איוב י"א, ט)
'ארבה מארץ מדה ורחבה מני ים' ו'לארבעים יום למדה'
משה אלא כללים למדהו הקדוש ברוך הוא למשה הו'
'ככלתו לדבר אתו'.

8 הבל חייבין פרק ראשון תנינה

מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות אפילו מה שתלמיד וותיק עתיד להורות
לפני רבו כבר נאמר למשה בסני מזה מעמא יש דבר שיאמרו ראה זה
חדש הוא חבירו משיבו ואומר לו כבר היה לעולמים אשר היה לפנינו

10 הקדמת המחבר תוספות יוס טוב

ואל תשיבני דבר ממה שאמרו צ"ל דמגילה (י"ט):
מאי ועליהם ככל הדברים וכו'. מלמד שהראשו הקב"ה לנשה דקדוקי תורה
ודקדוקי סופרים ע"כ. שאני אומר שזה לא היה מוסר משה לאחרים כלל.
ודקדוק לשונם כן הוא שאמרו מלמד שהראשו ולא אמר שמסר לו או שלמדו
שאלו אמר אחד מאלו השונות היה מתחייב מזה שהוא ימסרם ויתנס ג"כ
ליהושע שהרי עינו לא היתה לרה. שמלינו שמסך בשתי ידיו אע"פ שלא נלעזזה
אלא בנחת. אבל אמרו שהראשו. וזה דרך ראיה בלבד. לא דרך מסירה.
כאדם המראה דבר לחבירו לראותו ואינו נותנו לו. וזה דקדוק נאה וענין אמתי.

למדנו שכל הפלכות כולן אל כל פראיפן נתנו למרצה"ס מסיני ואס נתנו למדוד מתורה שבכתב - וכו"כ נשאלת השאלה איך בכלל שייך שנחלקו התנאים והאמוראים בהלכה?

מחלוקת

1' חגיגה דף ס"ז א"א משנה, יוסי בן יוצר ... ורש"י

דפי רש"י דד למחלוקת זו דא פיתה שום מחלוקת בפירוש הפלכות של תורה שבא"ס

2' תוס' שם ד"ה יוסי בן יוצר ... דב' כתות'

רבי מחלוקת אירע בימי תלמידי רבא ומאמי (סוף תקופת בית שני - ימי מלחמת אחים כמבואר באגדת פרק פנצקין)

3' סנהדרין דף פ"ח א"ב, תנא אמר רבי יוסי ... כשתי תורות'

פלא' מסבירה איך נעלה מחלוקת במסורת - הפתלמידיס, דא משו כל זרכין שלא פאריחו את רבותיפם בשאלות כדי להציג להבנה ברורה של יסודות הפלכות.

פראמ"ס פסביר את דבריס באופן שונה ק"ת-

4' פקדמת פראמ"ס דפירוש המשניות סדר זרעים, וכאשר מת א"ה ... להפאות'

דפי פראמ"ס תמיד פיו מחלוקות בהלכות שלא קבלו במסורה, וקבצו את הפלכה אל פי רוב

5' שם פראמ"ס בקצת פמתחיד החלק השלישי, אבל מי שיחשוב ... הפיקר במלות'

מאולם דא נעלה מחלוקת בהלכה למשה מסיני - שיטת פראמ"ס פיא שכל הפלכה שפיתה להם בקבלה משה רבינו נשאר ברורה בלי מחלוקת, אבל הפלכות שלא פזלתיחו לקבל דרך פמסורה ופיו זרכים להוליא מתורה שבכתב דרך פ"ח מדות - באלו תמיד פיו מחלוקות איך להשתמש ב"ח מדות, ופיו קובצים את הפלכה א"ה רוב דד פמשנה בחגיגה אשר דור אחר דור פנשיא ואב ב"ד חלקו ז"ז ודא פ"ה ביכולתם לקבוצ, ובימי תלמידי רבא ומאמי נתרבו מחלוקות מכלי שתקבצו הפלכה.

6' שו"ת חות יאיר סי' ק"ל, דודאי שייך ... ארוכות'

בחות יאיר פאוריך להוכיח שלפי שאר פראשונים נחלקו חז"ל גם בהלכה למשה מסיני

וכו"כ נשאלת השאלה - איך נוצר מפי פאמת, ואפי' כשהפלכה נקבצת א"ה רבים אוילי אצוי

7' חגיגה ט' א"ב, ואף פוא פתח ודרש ... מרואה אחד, בעלי אסופות ... מכשירין, ורש"י

דפי רש"י פלא' באה להרצה אותנו שבידינו למלוא את פאמת א"ה שכלנו

8' דרשות הר"ן פדרוש השביעי, וינאר אוד ... או להפכו'

פרא"ן חולק אל פי רש"י בלא' וסובר ש,מרואה אחד נתנו ר"ה שכל פדצות נתנו מסיני ואיך שפירב יקבצ פיא הפלכה שכל זכרה חכמתו יתברך (פנסח, שיסכינו למאות' ז"ה להשיטתו שכולם נתנו מסיני - וז"ל שגם דפי פרא"ן ישנה אמת אחת בשמים ובכלל זאת נתנו כל פדצות מסיני - ולכאורה דבריו אצונים ביאור)

9' ב"מ דף נ"ג סוף א"א, תנו פתם ... נרחוני בני'

להכאורה כאן מפוש שרק דצה אחת בהלכה פיא אמיתית (וכרש"י) אלכא שפתורה זכרה שאין קובצים מפי פאמת א"ה נבואה (ול"ה - משה באמת זכרה פתורה כן)

10' אירובין דף י"ג א"ב, אי"ר אבא אמר שמואל שלש שנים ... דברי ב"ש דבריו'

כאן סמכו אל בת קול שפלכה כ"ה - ולכאורה יש כאן סתירה למ"ב ב"מ

11' תוס' אירובין דף ו' א"ב ד"ה כן לאחר בת קול ... חריפי ספי'

דפי פתיחא פראשון בתוס' פבת קול ב"מ דא פ"ה נאמן, אבל לו פ"ה ברור לנו איך הפלכה בשמים אין ספק שפינו חייבים להפתנה כן (רק ז"ה איך יפרשו פתוס' את דברי פלא' ב"מ, דלא בשמים...) דפי פשני בתוס' מלזרת פכתוב שאין בת קול קבצ כנ"ה פירוב אבל בת קול קבצ דלם שרוב מנן אצ"ל מרוב חריפות.

ואיך שיפ"ה, מוכח מלא' ב"מ שיש אמת אחת בשמים, וז"ל גם פרא"ן מודה להנה (ודייקנו כן מלשון - דעי"ח #8) אלכא שפלהלכה כן בארץ נקבצת א"ה רוב וממילא ייתכן ונפסוק שלא כפי פאמת - בזה ס"ל פרא"ן שכל פאפשריות נתנו מסיני שפרי יכוד לפיות שנפסוק כאמת מן פויליא את זה מפירושו בחגיגה (מרואה אחד) ולרש"י רק אחת מן נתנה מסיני, אבל אצ"ל קשה איך יפרש רש"י את דברי פלא' בפירובין אל ב"ה ש,אלו ואלו דברי אלוקים חייסי?

12' רש"י כתובות דף נ"ז א"א ד"ה פא קמ"ה, כי פלגי תרי אמוראי בדין...'

רש"י פירש שביסודם של דבריס ב' פסברות אמיתיות אלכא מלמשפ בכל מקרה חייבים לדון איזו סברה יותר מתאימה - ויש רק אחת אחת לכל מקירה, ובידינו להברר, ואלו ואלו שייך רק אל פסברא - דא אל פסק הפלכה

ויוזא שגם לפני רש"י וגם לפני פרא"ן ישנה רק אחת אחת בהלכה, אלכא שלרש"י (ולתירוץ ראשון בתוס') אין כלל ישראל איך להברר חוץ מלא' משא ומתן בסברא וקביצת הפלכה א"ה רוב ומקוים שכוון אל פאמת, ולרא"ן זכרה חכמתו יתברך שפלא' בארץ נקבצת א"ה רוב.

חז"ל⁶

סימן קצב

יאיר

דודאי שיך
 שכחה צהלי'מ ודלא כדצרי הרמז'ס והוא האמת הצרור כשמש
 צ'הריס לא מלד הסצרא חלילה רק מחילי חילין גמרות ערוכות

דרשות הר"ן⁸
 הדרוש השביעי — תנו רבנן

ואמר עוד⁵⁰, בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו פוסלין והללו מכשירין, הללו אוסרין והללו מתירין, שמא תאמר הואיל והללו מטמאין והללו וכו', היאך אני לומד תורה מצתה, ת"ל נתנו מרועה אחד, כלם פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ב"ה, אף אתה וכו' שנאמר³¹: וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר, דרשו מלת כל לומר שאפילו דברי מי שלא הגיע אל האמת³², הכל ניתן בסיני.

וזה הענין צריך עיון³³, איך נאמר ששתי כתות המחלוקת נאמרו למשה מפי הגבורה, הנה שמאי והלל נחלקו: שמאי אומר מקב חלה והלל אומר מקביים³⁴. באמת, שאחד משני הדעות הוא דעת אמתית והשני הפכו, ואיך נאמר שיצא מפי השם דבר בלתי אמת. אבל הענין כן הוא, שדבר³⁵ ידוע, שכל התורה שבכתב ובעל פה נמסרה למשה, כמו שאמר במגילה³⁶: אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מאי דכתיב³⁷ ועליהם ככל הדברים, מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שסופרים עתידים לחדש ומאי ניהו מקרא מגלה. דקדוקי סופרים, הם המחלוקת וחלוקי הסברות שבין חכמי ישראל, וכלן למדם משה מפי הגבורה, בלא הכרעה כל מחלוקת ומחלוקת בפרט. אבל מסר לו כלל אשר בו יודע האמת, והוא: אחרי רבים להטות, וכן לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, וכשרבו המחלוקת בין החכמים אם היה יחיד אצל רבים היו קובעים הלכה כדברי המרובים. ואם רבים אצל רבים או יחיד אצל יחיד, כפי הנראה לחכמי הדור ההוא, שכבר נמסרה ההכרעה להם, כאמרו: ובאת אל הכהנים הלויים או אל השופט אשר יהיה בימים ההם, וכן לא תסור וגו', הרי שניתן רשות לחכמי הדורות להכריע במחלוקת החכמים כפי הנראה להם, ואף אם יהיו הקדומים מהם גדולים מהם ורבים מהם, ונצטוינו לילך אחר הסכמתם הן שיסכימו לאמת או להפכו.

דנדען אט שיטת רש"י שבמחלוקות תנאים ואוראים שתי פסברות פן אמיתיות אובד בכל מקרה ומקרה אחת מן יותר מתאימה ופיא פאמת לאותה מקרה. וקובעים את הפלכה כרבים בתקופה שבוון אול פאמת. ראינו עס את שיטת ר"ן שלפי פאמת רק דצה אחת לודקת. אובל פאמת לפלכה תלוי-ה בפסק הפלכה של בני אדם - ולכן נתנו כל פסברות מסיני. אלכא שיש מקום לשאול - וכי נתנו שקרים בסיני בלדל עשתידים בני אדם לעשות?

ופנה. פיסוד שכ"ל פדצות במחלוקות נתנו מסיני מובא בכמה מקומות:

1' חידושי פריטב"א אירובין דף י"ט ע"ב ד"ה אלו ואלו

פריטב"א בשם פ"רפתיס פ"ן כן בדברי פ"א. אלו ואלו...

2' אציות פרק א' משנה ה' ופירוש תוספות אצל

3' מדרש תפילים מנחור י"ב פסוק ז', א"ר ינאי ... רבו פמספריס ספור'

4' ירושלמי סנהדרין פרק ד' הפלכה ה', מה ע"ס...

אודין לא מניין פסבר לכה שססיני נתנו עס פדצות שאינו אמיתיות - ובסוף דברי פריטב"א פזכיר שיש בזה סוד-

5' פקדמה לספר ים של שלמה מנס' ב"ק, ושלכא לתחופה ... בהשמות יחד'

6' פקדמה לספר של"ה, אוד יש ל' ... ופולק למקום אוד'

7' פקדמה לספר באור שבע, וכבר פאיר ... פתדבקותה', וכ"ל חידוש ... פוא'

אמיתיות פתורה בכ"ל פ"א פאמת. אובל כל נשמה קולטת מהא אוד מתוק כלליות פאמת בלבד כפי שרשפ - ומחילא אי אפער שלכא תפייע מחלוקות.

ובכל זאת, קיימת אמת אחת כוללת בכל הפלכה - וזו פיתח פאמת שפ. בת קוד' פכריז עליה ב"מ. אובל אין משיני בתת קול אלכא קובעים את הפלכה אחרי פרוב ואצי"פ שלכא כוונ אול פאמת פכוללת.

א"כ- עפי פ"ן. כל ז' במחלוקות כוונה לכ"פ לחלק מפאמת פכוללת ופפלכה בארץ חייבת לפקב ע"י רוב. אובל בשמים ברור מפי פאמת פכוללת.

8' פקדמה לספר שו"ת אגרות משה חלק א"ו ח"א

ר' משה כנראפ פסק כשיטת רש"י שבכל מחלוקת בפלכה ישנה אמת אחת בלבד וכ"ל פאר פדצות - למרות פסברותיפן נכונת- בכל זאת בנוע למקרה עלי דן לא כוונ אול פאמת. ומחילא יש תמיד לחשוש שפא אנתן אציס ומחלוקות אינו מליות אונ נכשלים בעברות שלכא ביוצעים - אלכא שפפלכה מחייבת אותנו לפתנע ע"פ פבנתנו בתורה - ובתנאי שכוונתנו אוק ורק למלכא את פאמת- אוד אפילו אס לא פ"לחונ מלכא את פאמת נקב"ה שכ"ל ע"ל שיגענו למלכא את פאמת וצילין כפי פבנתנו.

סיכום פצנן: עפי רש"י, בכל מחלוקת מניינו בח"ל ע"י פסברות אמיתיות ובכל מקרה ומקרה אחת מן נכ"ח פתלט ופמתנע ע"פ פסברא פשני" אוד - אויך למעשה נע איו סברא פ"א פכונע במקרה פנדן? באפ פתורה ופסלח פשיטת בתת קול למסרה זו וקבצפ שדצת פרוב (אחרי שנשא ונתנו בענין) מן פסתם מכוונת אול פאמת (וכמותו פסק ר' משה).

אילו עפי ר"ן (וכאופו מנע פברב ספריס שראינו) ישנה אמת אחת כוללת בשמים אובל כל יפודי קב"ה רק חלק מננה ועליו לפתנע כפי פבנתו שפיא חלקו בתורה - ובשאלה פנעצת כלכלה ישראל חייבים אונ לפתנע ע"פ רוב.

<p>4 מזה מעם וידבר ה' אל משה אמר לפניו רבוננו של עולם הודיעני היאך היא ההלכה אמר לו אחרי רבים להטות רבו המזכים וזכו רבו המחייבים חייבו כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים ממא ומ"ט פנים מהור מיניין ודגל". וכן הוא אומר אמרות ה' אמרות מהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים ואומר משרים אהבוך:</p>	<p>1 חידושי פריטב"א 2 עס אלו ואלו דברי אלהים חיים שאלו רבני צרפת ז"ל האך אפשר שיהו אלו ואלו דברי אלהים חיים וזה אומר וזה מתיר ותצו כי כשעלה משה למרום לקבל התורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר ושאל להקב"ה על זה ואמר שיהא זה מסוד לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם ונכון הוא לפי הדרש וברוך האמת יש מעם סוד בדברי:</p>
<p>3 מדרש א"ר ינאי לא ניתנו דברי תורה חתוכין אלא כל דבר ודבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר מ"ט פנים מהור ומ"ט פנים ממא. אמר לפניו רבוננו של עולם עד מתי נעמוד על ביהודה של הלכה א"ל (שמות כ"ג) אחרי רבים להטות רבו המטמאין ממא רבו המטמאין מהור</p>	

5

ושלא לתמוה על מחלוקתם בריחוק הדיעות, שזה מטמא וזה מטהר. זה אוסר וזה מתיר. זה פוסל וזה מכשיר. זה פוטר וזה מחייב. זה מרחק וזה מקרב. אם דעתם לשם שמים. והראשונים אפילו בבת קול לא היו משגיחים (ג"מ נ"ט ע"ג). וכולם דברי אלקים חיים, כאילו קיבל כל חד מפי הנבורה, ומפי משה, האף שלא יצא הדבר מפי משה לעולם, להיות שני הפכים בנושא אחד. אעפ"י כן דמהו החכם לרוב אישורו וחיוקו, שאין בין דבר שהוציא משכל הפועל, אשר נתעוללו לו במושכלות שניות ושלישיות. לבין דבר שבא אליו בכח חוש הדיבור בקבלה הלכה למושה מסיני. אף שלא ציירו במופת שכלו להיותו הכרח. לולי צד הקבלה איש מפי איש. והמקובלים כתבו טעם לדבר, לפי שכל הנשמות היו בהר סיני, וקיבלו דרך מ"ט צינורות. והן שבעה פעמים שבעה, מזוקק שבעתיים. והן הקולות אשר שמעו וגם ראו. וכל ישראל רואים את הקולות הן הדיעות המתחלקות בצינור. כל אחד ראה דרך צינור שלו לפי השגתו. וקבל כפי כח (נשמת עליונו) [נשמתו העליונה], לרוב עליויה. או פחיתותה, זה רחוק מזה. עד שאחד יגיע לטהור. והשני יגיע לקצה האחרון לטמא. והשלישי לאמצעות, רחוק מן הקצוות והכל אמת והבן.

ולבן אמר החכם, מאחר שדברי החכמים האמתיים כולם דברי אלהים חיים, אפילו במחלוקתם. קל והומר בהשוותם יחד.

6

תולדות אדם שני לוחות הברית בית חכמה

(י) ובחגיגה פרק קמא (ג. ט): בעלי אסופות, אלו תלמידי חכמים שיושבים אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין. שמא יאמר האדם הואיל הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין, האין אני למד תורה מעתה. תלמוד לומר ניתנו מרועה אחד, כולן אל אחד נתנו ופרנס אחד אמרן מפי ארון כל המעשים ברוך הוא, שנאמר וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר, אף אתה עשה אונך כאפרכסת וקנה לך לב לשמוע דברי המטמאין ודברי המטהרין, דברי האוסרין ודברי המתירין, דברי הפוסלין ודברי המכשירין. הנה העידו עליהם השלום, כי כל חלוקי הדעות והסברות הסותרות זו את זו אל אחד נתנו ופרנס אחד אמרן. וזה הדבר רחוק מאד משכל האנושי, נמנע בחיקו להולמו אם לא ילוה אליו דרך ה' סלולה, דרך ישכון אור האמת.

(יא) ועבודת הקודש פרק כ"ג מחלק התכלית כתב וזה

לשונו: והוא כי המקור ההוא הנובע תמיד בו פנים ואחור, וממנו השנויים וההפוכים, והפנים המתהפכים והמשתנים לטמא וטהור לאסור ולמותר לפסול ולכשר כידוע לחכמי לב. והקול הגדול אשר לא יסף נמשך מהמקור ובא ממנו, ונכלל מכל הפנים המשתנים, כי אין חסרון כל, ובגודל וחוזק הקול ההוא היו הדברים מתהפכים מכל צד זה לעומת זה. וכל אחד מהנביאים והחכמים קבל את שלו, זה קבל טמא וזה טהור, כפי מקום עמידתו וקבולו, והכל בא ממקום אחד והולך למקום אחד.

(ח) עוד יש לי גלות סודות קרוב לענין זה, להבין כל דברי החכמים הם דברי אלהים חיים. ובוזה יתבונן מאמרם ז"ל בעירובין פרק קמא (ג. ט) אמר ר' אבא אמר ר' שמואל: שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אמרו הלכה כמותנו והללו אמרו הלכה כמותנו, יצתה בת קול ואמרה להם: אלו ואלו דברי אלהים חיים הם והלכה כבית הלל. והריטב"א ז"ל כתב בחידושי: ושאלו רבני צרפת ז"ל, האין אפשר שיהיו שניהם דברי אלהים חיים, וזה אוסר וזה מתיר. ותירצו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי האמת מישראל שבכל דור ודור ויהיה ההכרעה כמותם. ונכון הוא לפי הדרש, ובדרך האמת יש טעם בדבר. עד כאן.

(ט) ואני אומר, אילו היה אפשר להעמיד דברי שניהם, הנה יצדק אמרם אלו ואלו הם דברי אלהים חיים. ואמנם יצדק זה במעשה פילגש בגבעה בגיטין פרק קמא (ג. ט): אביתר בני כך אומר, יונתן בני כך אומר, א"ל חס ושלום ומי איכא ספיקא קמי קב"ה, א"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים, לפי שאפשר להעמיד דברי שניהם. אבל זה אוסר וזה מתיר, אי אפשר להעמיד דברי שניהם. ואם בשביל ההכרעה, אחר שאינה כי אם לצד אחד, ואין אנו מקיימים דברי חבירו, אם הם דברי אלהים חיים איך יפול דבר אחד מדבריו ארצה. והדעת אם כן לא ינוח בדברי רבני צרפת ז"ל, כי אינם מספיקים בזה. אבל ינוח בטעם וסוד שיש בו על דרך האמת המקובל כמו שרמז הרב ז"ל.

7

וכבר האירו עינינו רז"ל בספר הזהר באומרם כי למה שנקורי הגשמות כולן ואחזקן מנורש רוחניות התורה הננה לכן כאשר חלקי התורה ונחיותיה רבים כן הגשמות האחוזות ויונקות מהן יסתעפו גם הם נחיות התדבקותה וכל חידוש וחידוש אשר ניתן להגלות על ידי כל נפש ונפש חלקה הוא

אגרות משה

אורח חיים

8

הקדמה

הנה ספרי זה שרובו הוא מה שהשבתי מה שהיה נראה לע"ד להורות הלכה למעשה לאלו שרצו לידע דעתי. ואף שמן הראוי היה לכאורה למנוע מלהשיב למעשה שהרי הרבה גדולי עולם בתורה וכיראת ה' נמנעו מלהורות מיראתם ממאמר ר' אבא א"ר הונא אמר רב כפומה דף כ"ב רבים חללים הפילה זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה, ואף שאמר גם ועצומים כל הרוגיה זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה וממעם זה כתב רעק"א הובא בהקדמת בניו לספר התשובות שלו ודי אשר הוצרכתי להשיב לשואלי מדאגה שכל אהיה בכלל כל מי שהגיע להוראה ואינו מורה עיי"ש, מ"מ אלו שנמנעו הוא מאחר שגם עתה צריך המורה להורות כאמיתות הדין כמו שהיה צריך להורות בימי רב ורב הונא ור' אבא, לכן אף שודאי בכל דור הוא מדה אחרת להחשיב הגיעו להורות שהרי רק חכמי דור זה שייך שירונו עתה ועליהם הוא הציוי להורות לדורם, דהא אי אפשר להשיג בדורות האחרונים מורי הוראה כדורות הראשונים, ובע"כ כוונת מאמרם זה ת"ח שהגיע להוראה, אינו רק על אלו שהגיעו להוראה בזמנם דוקא, אלא אף על אלו שהגיעו להוראה בדורות אלו שמחוייבים להורות כדורה רעק"א, מ"מ יש ודאי על כל אחד לחוש שמא אינו מכויין כהאמת ולכן מצד היראה הכריעו שאין יכולין לכויין אמיתות הדין ואין להם להורות ושאני רעק"א שאף אחר כל החששות הורה והשיב למעשה ממעם החיוב שעליו מדין הגיע להוראה דרב נובריה והיה יכול לאמוד עצמו. וא"כ כ"ש לקמני ערך כמוני שאין כי תורה וחכמה כראוי שהיה לי למנוע מלהורות לגמרי וכ"ש מלהעלות על הדפוס שהוא כהוראה לכל העולם.

אב"ל הוא ממעם שהנכון לע"ד בזה שהיו רשאים ומחוייבין חכמי דורות האחרונים להורות אף שלא היו נחשבין הגיע להוראה בדורות חכמי הגמ' שיש ודאי לחוש אולי לא כיוונו אמיתות הדין כפי שהוא האמת כלפי שמיא אבל האמת להוראה כבר נאמר לא בשמים היא אלא כפי שנראה להחכם אחרי שעיין בראוי לברר ההלכה בש"ס ובפוסקים כפי כחו ככוכב ראש וכיראה מהשי"ת ונראה לו שכן הוא פסק הדין הוא האמת להוראה ומחוייב להורות כן אף אם בעצם גליא כלפי שמיא שאינו כן הפירוש, ועל כזה נאמר שגם דבריו דברי אלקים חיים מאחר שלו נראה הפירוש כמו שפסק ולא היה סתירה לדבריו. ויקבל שכר על הוראתו אף שהאמת אינו כפירוש. והוכחה גדולה לזה מהא דשבת דף ק"ל א"ר יצחק עיר ארשת היתה בא"י שהיו עושין כר"א ונתן להם הקב"ה שכר גדול שמתו בזמנן וכשגזרה מלכות הרשעה גזירה על המילה לא גזרו על אותה העיר אף שהאמת אליבא דדינא נפסק שלא כר"א והוא חיוב מקילה כמודד והאמת בשוגג, אלמא דהאמת להוראה שמחוייב להורות וגם מקבל שכר הוא כפי שמוכר החכם אחרי עיונו בכל כחו אף שהאמת ממש אינו כן. וזהו ענין כל מחלוקות רבותינו הראשונים והאחרונים שזה אוסר וזה מתיר שכל זמן שלא נפסק כחד יכול כל אחד להורות במקומו כמו שמוכר אף שהדין האמתי הוא רק כאחד מהן ושני החכמים מקבלים שכר על הוראתם. וממעם זה מצינו הרבה חלוקים גם באיסורים חמורים בין מקומות הנהגים להורות כהרמב"ם והכ"י וכין המקומות הנהגים להורות כחכמי התוס' וכהרמ"א ושניהם הם דברי אלקים חיים אף שהאמת האמתי גליא כלפי שמים שהוא רק כאחד מהם.

ומפורש כן בסנהדרין דף ו' אחר שאמר ויהו הדיינים יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי עתיד ליפרע מהן, שמא יאמר הדיין מה לי בצער הזה ופרש"י שאם אמעה איענש, ת"ל ועמכם בדבר המשפט אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות לידון ויתכוין להוציא לצדקו ולאמיתו ושוב לא יענש, עיי"ש, וכוונתו דזהו האמת להוראה שמחוייב להודקק ולהורות ולדון אף שאינו האמת ממש.

ובזה ביארתי מה שאיתא במנחות דף כ"ט א"ר יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך אמר לו אדם אחד יש ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, שלכאורה לא מובן לשון כתרים שאמר. ועוד קשה שאלת משה מי מעכב, מה כוונתו בזה, דמה שפרש"י למה אתה צריך להוסיף עליהם אין שייך ללשון מעכב דאף אם היה שייך כביכול להיות מעכב יקשה למה לו זה, ואם כוונתו להקשות למה לא כתב בפירוש לא מובן תירוץ בזה שר"ע ידרוש תילין של הלכות. אבל לפ"מ שבארתי מדיק לשון כתרים שנמצא שהשי"ת עשה את אותיות התורה למלכים היינו שיעשה החכם וידימה מלתא ויפסוק הדין כפי הבנתו מעם האותיות שבתורה, וכשיהיה מחלוקת יעשו כפי הבנת רוב חכמי התורה אף שאפשר שלא נתכוונו להאמת ולא היה דעת הב"ה כן, דהקב"ה נתן את התורה לישראל שיעשו כפי שיבינו את הכתוב ואת המסור בע"פ בסיני לפי הבנתם ויותר לא יפרש ולא יכריע השי"ת בדיני התורה שלא

בשמים היא אלא הסכים מתחלה להכנת ופירוש חכמי התורה ונמצא שאותיות התורה הם מלכים שעושים כפי מה שמשמע מהתורה לחכמי התורה אף שאולי לא היה זה כהכנת השי"ת. וניחא לשון אמרה תורה שמצינו בכמה דוכתי משום דאנן דנין רק איך אומרת התורה. וכן ניחא מה שאיתא בעירובין דף י"ג על ב"ש וב"ה אלו ואלו דברי אלקים חיים, דכיון שיכולין לפרש בתורה כב"ש וכב"ה הרי נמצא שנאמר כתרוייהו כל זמן שלא נתבטלו דעת אחד ברבים החולקין. וזהו פירוש מי מעכב שמשא שאל למה עושה הקב"ה האותיות למלכים שיעשו כפי משמעות החכמים בלשון הכתוב והמסור, דמי מעכב שתכתוב באופן שלא יהיה אפשר לפרש רק דרך אחד ככוונתך האמתית ולמה נתת כח מלוכה להאותיות שימצא שלפעמים יעשו שלא ככוונתך. והשיב הקב"ה משום שע"י זה ידרשו ר"ע וכל החכמים תילין של הלכות שהוא הגדלת תורה ממעט הנכתב והנמסר ולכתוב הרבה כל דבר בפרט אין קץ שהתורה היא בלא קץ וגבול עיין בעירובין דף כ"א.

ומאחר שנתברר שהאמת להוראה הוא מה שנראה להחכם אחרי שעמל ויגע לברר ההלכה בש"ס ובפוסקים כפי כחו בכבוד ראש וביראה מהשי"ת שכן יש להורות למעשה וזה מחוייב להורות, גם החכמים שבדור הזה יש להחשיבם הגיעו להוראה ומחוייבים להורות משום שהוראתם נחשב דין אמת. ומה שבכ"מ דף ל"ג בת"ח ששנגות נעשות להם כזדונות הוא רק כשלא מרחו לברר היטב כדפרש"י התם בד"ה לעמי ובד"ה הוי זהיר ויותר מזה מכואר בפרש"י אבות פ"ד מי"ב שכתב הוי זהיר בלמוד לפלפל ולחקור דקדוקו שמתוך שאין מדקדקין בלמוד ומורין שלא כדן נעשה כזדון. וכן פי' הר' יונה שם שיחזור הדברים עד שלא ישכח דבר ועד שירד לעומקן של דברים גם לא יסמוך במכרא הראשונה אשר בכל זה עושה זדון כי בכל דבר שהטעות מצויה ולא נתן אל לבו וחומא נקרא פושע שהי"ל לידע שיש לטעות עיי"ש, אבל כשטרח ויגע בכל כחו לברר הדין מחוייב להורות כן ומקבל ע"ז שכר בכל אופן.

וע"ז סמכתי להורות וגם להשיב מה שנראה לע"ד אחרי שבררתי את ההלכה ברוב עמל להרוצים לידע דעתי, ובפרט שכתבתי הטעמים וכל מה שנברר שבאופן זה הנני רק כמלמד ההלכה שהשואל יעיין בעצמו ויבדוק ויבחר, שאיני כלל כפוסק ומורה כדאיתא בדברי רעק"א שם. וגם משמע לי מברכות דף ד' שאמר דוד לא חסיד אני ואני ידי מלוכלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לפהר אשה לבעלה, שלכאורה קשה מוכא אם אין זה כבוד למלך הו"ל לשלח את הנשים השואלות לחכמים אחרים לשהו הרבה בירושלים, שלכן צריך לומר דאסור לחכם לשלח את השואל ממנו לחכם אחר דכיון שבאת אצלו היא מצוה שלו אם הוא רשאי להורות. וזהו טעמי ונמוקי שהוריתי והשכתי לכל השואל אותי אם אך עזרני השי"ת לברר ההלכה. וגם שיש בזה נחת רוח לאבי מארי הגאון זצ"ל שאמר עלי שמקוה וכמעט שהוא בטוח שירבו השואלים ממני דבר ה' זו הלכה כע"פ ובכתב ובקורת השי"ת אשיב כהלכה, ואני מברך להשי"ת על שעזרני עד עתה לברר השאלות שאוכל להשיב וכן יעזרני כל ימי להבין דברי רבותינו לאמיתתן ולהורות כהלכה בלי שום טעות ומכשול וגם לזרעי ולזרעי ולכל תלמידי בתוך כל לומדי תורה לעולם.

ולכו מצאתי גם לנכון להדפיסם מאחר שאיני בזה אלא כמברר ההלכה שכל ת"ח ומורה הוראה יעיין בהדברים ויבחרו בעצמו אם להורות כן וכאשר יראה שאני לא סמכתי כסומא בארובה אף על חבורי רבותינו אלא בדקתי בכל כחי להבין שהם נכונים כאשר צוה רעק"א שם וכן אני מבקש לכל מעיין בספרי שיבדוק אחרי דברי ואז יורה למעשה, ולכן יש בזה תועלת גדול לידע איך לברר הלכה על בוריה ואהיה גם בספרי זה בכלל גלי מסכתי ששבחו חו"ל ויזכנו השי"ת ללמד וללמד כל הימים ולזכות לנו ולכל ישראל בקרוב לגאולה שלימה ע"י משיח בן דוד ולבנין בה"ב ולמלאה הארץ דעה כבהטחתו.

משה פיינשטיין

ע. עטעמט פקבלע

1' סדר פקבלע דפראב"ד ... ככד דבריהם'

דפראב"ד פוסביר - כ"ט פראב"ס - מעטעם דא נשתבש פגדחותיפן של פמליות (אדאן שלפי דבריו יכוד לפיות שפראי פהפכות שקבלען מסיני כן נשתבשו ועל כראב"ס) וזוכיח שפתורה כ"ט שקבלע מרבו למסרה מדור לדור בלי פפסק, ולקמן נצבור על חלקים מתוך ספרו.

2' אבודה זרה ד' ע' ע"א, תנא דבי אדילו ... אשר עשו בחרן

אדפייס שנה משפתחיל אברפס אבינו ע"פ. לעשות נפשות' נקרא אדפייס תורה - ופוא ע' דקע"ב שנה אחרי חורבן בית ע"ג.

3' פקדמת פראב"ס ע' די פחזקה ... ולמדו המשנה ברביס'

פראב"ס ע"פ רשימה של סדר פקבלע איש מפי איש ממש רבינו ועד לכתיבת המשנה. אבד דא פירש באינו ז'ורא קבלע.

4' אגרת רב שרירא גאון, וכמה דפופ ... בינפון, ולדא פופ ... דרק שיריפ'

שדא כתורה שבכתב, אין שום קדושה לנפס בו למיד פקבלע תורה שבזעל פפ למשה רבינו. שכל כולע של תורה שבזע"פ פיא פפבנה דפיינו יסודות פתורה, וכד רב פ"פ חייב לפמליא דדרב פכ"י יציל לפעביר את פיסודות עתלמדיו בלורה ברורה - ע"י מאמרים, ז'ורים ומשלים - ויתכן שמה רבינו עצמו דא למיד ממש באותו נוסח שמשא מפי פקבלע - ויכוד לפיות שלמידי לפושע בנפס א' ולבני אפרין בנפס אחר כפי פשינויים באופן תפיסתם (ושרש נשמתם). ויכוד דור פיו מחדשים משלים וז'ורים לפוסביר על דם את כדל' פתורה (ע' שגא רבי וסידר את המשנה).

ופנה ברמב"ס אברנו על שנות בעלי פמסורת ועכשיו נעצב ק"ת על פדורות שבין אנשי כנסת פגדולה לסוף תקופת פתנאים.

5' סדר פקבלע דפראב"ד, פדור פשני ... ע"י שמאון פלדיקי'

שמאון פלדיקי חי בתקופת אלכסנדר מוקדון וכו פסקה נבואה מישראל

6' עס, אנשינעס ... כ"ט מנתיים שנה'

ז'וק ובייתוס - תלמידי אנשינעס - פיו ראשי כמות פלדיקים ופבייתוסים

7' עס, יוסי בן יוצר ... יותר מק"י שנה'

פזואות (שפוזכרו במשנה חגיגה ע"ד) פתחילו עס יוסי בן יוצר. (ברמב"ס וכן באבות פיו יפוש בן פרחיפ ושמאון בן חזא נב' זואות נפרדות)

8' עס, שמעיה ואבטליון ... בן זכאי, רבן יוחנן ... בן זכאי'

רבי"ז פ"י פמנעיג בעת פחורבן

9' עס, רבן אמלילד ... ריב"ז, רבי עקיבא ... רבן אמלילד, ובימים ... ובעזא ימים'

אחרי פחורבן פ"י ר"ע דיבנה, ואחרי ר"ע ופוא תמך במיד, בר כוכבא' נגד רוח'

10' עס, רבן שמאון ... ור"ש בר יוחאי, פרי ... כל ימיו, וחבר ... פבית'

רבי למד מתלמידי ר"ע

11' וירושלמי שקלים פרק פ' פלכא א' (ד' ע"א ע"ב), אחר רבי יונה ... ופראות'

12' תקלין חדותין עס ד"פ אנשי כנע"ט

אנשי כנע"ט למדו את פתורה שבזע"פ בדרכ משנה מדרש, ור"ע פוא שפתחיל בסידור תורה שבזע"פ

13' עיני ד' ס"ז ע"א, דתנא איסי בן יפודה ... חכמים, ר"ע ... בלום' ורש'

פפרדת פמדרש פמשנה פיא פמחזיקים על ר"ע

14' אגרת רב שרירא גאון, ונקט רבי בפלכתא ... זריכין לחבורי'

מה שפותח על אנשי כנע"ט, וסודר ע" ר"ע, ונפס ע" ר' נאיר - פוא מה שרבי קבא לדורות כמשנה שדרכה תמסר תורה שבזע"פ

15' סדר פקבלע דפראב"ד, רבי חנינא ... תנאים'

אחרי פחורבן פיו חמ דורות של תנאים

16' קובץ אגרות חזון איש - תורה - אגרת כ"ד, ובאמת...'

כד מה שעתיד לפתח על בתורה כולע במה שנכתב בסוף פ.אדפייס תורה'

אמר החכם תפארת הישרים רבינו אברהם הלוי בן דוד ז"ל זה ספר הקבלה

כתבנוהו להודיע לתלמידים כי כל דברי רבותינו ז"ל חכמי המשנה והתלמוד כולם מקובלים חכם גדול וצדיק מפי חכם גדול וצדיק. ראש ישיבה וסיעתו מפי ראש ישיבה וסיעתו מאנשי כנסת הגדולה שקבלו מהנביאים זכר כולם לברכה. ולעולם חכמי התלמוד וכל שכן חכמי המשנה אפילו דבר קטן לא אמרו מלבם חוץ מן התקנות שתקנו בהסכמת כולם בדי לעשות סייג לתורה. ואם לחשך אדם לומר מפני שנחלקו בכמה מקומות לכך אני מסופק בדבריהם אף אתה הקהה את שיניו והודיעהו שהוא ממרה על פי ב"ד ושלא נחלקו רז"ל לעולם בעיקר מצוה אלא בתולדותיה ששמעו עיקרה מרבותיהם ולא שאלום על תולדותיה מפני שלא שמשו כל צרכן. כיוצא בו לא נחלקו אם מדליקין נר בשבת או לא ועל מה נחלקו במה מדליקין ובמה אין מדליקין ולא נחלקו אם חובה לקרוא קריאת שמע ערבית ושחרית או לא ועל מה נחלקו ומאימתי קורין את שמע בשחרית וכן לכל דבריהם:

4 וכמה דהוה ביה קיים כל חד וחד מרבותא הוה סגמך להו לתלמידי טעמי אוריתא ודמשנה ודתלמוד בסילי דמחבר להון בשעתיה ומורו לתלמידיהו כי היכי דחזי. והות נפישת חכמה ולא הוה צריכין לטרחי אחריני וההיא פלוגתא דסמיכה בלחוד היא דהות ביניהון ולא הוה חד מן הראשונים דכתב מדעם עד סוף יומי דרבינו הקדוש. וכן נמי לא הוה גרסי כולהו בפה אחד ולשון אחד אלא טעמיהו הוה ידעין להון וכלהון דעת אחת הות בהון ולא

5 **הדור השני מאנשי כנסת הגדולה שמעון הצדיק ושמו עזר** בן יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול בימיו נשמה מלכות פרס על ידי אלכסנדרוס מלך יון ובא אלכסנדרוס זה לירושלים לאחר שהשמיד מלכות פרס ובקש להחריב ירושלים ולהגלותה פעם שנית בשנת ארבעים לבנין בית המקדש ויצא שמעון הצדיק אליו וכשראהו המלך גדלו ונשאו ונתן לו שאלתו ושאל שמעון הצדיק ממנו שלא להחריב הבית ושלא להגלות את העיר והמלך צוה כן ותמהו שריו ועבדיו שהיו יודעים שאמר להחריבה ולעולם לא חזר בדבורו. והוא אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצח לפני במלחמה והתנה המלך על שמעון הצדיק שכל בן שיוולד לכהנים באותה שנה יקרא אלכסנדר על שמו. ושיתחילו מנין שטרותיהן מאותה שנה והוא אלף לצאתם ממצרים והיא שנת ג' אלפים ות"ג ליצירה ובאותו הזמן נפטר עזרא הסופר וחגי זכריה ומלאכי ונסתלקה גבואה מישראל. ונעשה להם זה הנס הגדול ע"י שמעון הצדיק.

6 **אנטוניגנוס** איש סוכו קבל משמעון הצדיק וסיעתו. הוא הדור השלישי והוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס. וצדוק וביתוס שאלתו על דבר זה והשיב להם תשובה שעל פרס עולם זה אינו בטוח אלא על עולם הבא והם כפרו בדבריו ואמרו מימינו לא שמענו על העולם הבא והם היו תלמידיו וחלקו עליו והלכו למקדש הר גריזים והיו שם לראשים ועמד בית זה בין הצדוקין וכותיים כמו מאתים שנה.

7 **יוסי בן יועזר** איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מאנטוניגנוס איש סוכו והם וסיעתם הדור הרביעי: יהודה בן טבאי ונתאי הארבלי קבלו מהם והם וסיעתם הדור החמישי:

יהושע בן פרחיה ושמעון בן שטח קבלו מהם. והם וסיעתם הדור הששי. כתבי זכרונות בישראל אמרים שיהושע בן פרחיה רבו של ישו הנוצרי. ואם כן הוא בימי ינאי המלך ה', וכתבי זכרונות באוה"ע אמרים כי בימי הורדוס נולד ובימי ארקילוס בנו נתלה ומחלוקת גדולה היא זו שהפרש יש ביניהם יותר מק"י שנים.

8 **שמעיה ואבטליון** קבלו מהם גרי צדק היו והם הדור השביעי:

הלל ושמאי קבלו מהם. והם הדור השמיני. הלל עלה מבבל והוא בן ארבעים שנה ולמד ארבעים שנה כי ק"כ שנה היו ימי חייו ומבית דוד היה מזרע המלוכה. ופי' תלמידים היו לו גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל. קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי.

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי בימיו עלה אספסינוס על ירושלים והיה בירושלים אבא סיקרא ראש הליסטים והיה בן אחותו של ריב"ז הוא יצא בלט אל המלך אספסינוס ושאל ממנו שיצא אליו ריב"ז ועשה המלך בקשתו ויצא אליו וידע המלך את רוב חכמתו וכבדו ונישאו והוא היה שר על ירושלים. ומת נירון קיסר מלך רומי ונמנו יועצי רומי שימלוך אספסינוס ונסע לרומי והשאיר טיטוס בנו על ירושלים וצוהו לכבד לריב"ז מאד. והרב בית המקדש בתתכ"ט ונהרג ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג ורשב"ג הזקן ורצה טיטוס להרוג את ר"ג בנו ופיסו רבן יוחנן בן זכאי ונתפייס. נמצאו עשרה דורות והם זרובבל והבאים עמו עד רבן יוחנן בן זכאי.

9 **רבן גמליאל בן רשב"ג** הנהרג בצרה הוא היה ראש ישיבה ונשיא אחר פטירת ריב"ז

רבי עקיבא היה ראש ישיבה אחר רבן גמליאל

ובימים אלו עמד אחד ששמו כוזיבא וטען שהוא משיח בן דוד ושלה יד במלך דמסטיאון מלך רומי והרג משנהו שהי' בא"י ודמסטיאון מלך רומי עודנו נער ולא התחזק לפניו ומלך כוזיבא זה בביתר שנת ג"ב לחורבן הבית ומת במלכותו ומלך בנו ושמו רופש ורופש זה השם רומי ומת גם הוא ומלך בנו ושמו רומלוש ונקבצו אל כוזיבא ובניו עם רב מישראל ששבו מכל מקומותיהם ובימי רומולוש בן רופש בן כוזיבא התחזק אנדריינוס ועלה לארץ ישראל ולקח ביתר בתשעה באב שנת ע"ג לחורבן הבית והרג את רומלוש והכה בישראל מכה גדולה לא נראתה ולא נשמעה לא בימי נבוכוראדן ולא בימי טיטוס ונשרף ר' חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו ונהרג ר' ישבב הסופר ורבי חוצפית התורגמן ורבי יהודה בן בבא גם הוא נהרג על שגזר מלך רומי גזירה שכל הנסמך יהרג והסומך יהרג והעיר שסומכין בה תחרב והלך הוא וישב בין שתי עיירות גדולות בין אושא לשפרעם וסמך ה' זקנים רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמוע ובאו עליו אויבים ועשו את כל גופו ככברה ונהרג ר' אלעזר בן שמוע וקידם לכן סרקו את בשרו של ר"ע בן יוסף במסרקות של ברזל כל זה בא להב בפולמוס של אנדריינוס מפני כעסו של בן כוזיבא ונתקיים בהם מה שכתוב על ידי דינאל ומשכילי עם יבינו לרבים ונכשלו בחרב ובלהבה ובשבי ובבוזה ימים.

10 רבן שמעון בן גמליאל השני היא היה לראש אחרי מות ר' עקיבא וחבריו היו ר' מאיר ראש כולם ור' יהודה ור' יוסי ור' אלעזר בן שמעון ור' נתן ור'ש בן יוחאי

הרי לך

דור שלישי אחר החורבן:

רבינו הקדוש הוא רבי יהודה הנשיא בן רבן שמעון בן גמליאל והיה ראש ישיבה כי ראה השם יתעלה את עני ישראל מורה מאד וקיים להם מקרא שכתוב ובוכשלם יעזרו עזר מעט. ומת אנדריינוס ומלך ברומי אנטונינוס בן אסורוס והיה אוהב את רבינו הקדוש כנפשו ואומרים שגיירו בסתר. והיו בימי רבינו הקדוש כולם ימים טובים לישראל והאריך ימים ובימיו מת אנטונינוס ומלך אנטיופוס ואחריי קומודוס ובולם כבדו ונשאו את רבינו הקדוש כל ימיו:

וחבר המשנה שנת ג'

אלפים התקמ"ט שהיא שנת ת"ק למנין שטרות ושנת ק"כ לחורבן זה דור רביעי לחורבן הבית

וכך חזו כולי עלמא צורתא דתרתא דמתניתין ואמתת הדברים ודוק דמלות שבקו הנך תניני דהוה תני ופשטין אלין הלכתא בכל ארץ ישראל והוויין שאר הלכתא כלהו אשתביקו והוויין כגון ברייתא ומאן דמעין בהו כמאן דמעין בפירושי או בלישני רויחי אבל סמכא דישאל על אלין הלכתא הוה וקבלינהו ישראל כד חזינון באמונה וליכא אינש דאפליג בהון.

על הדין ארחא תרצינהו ר' לשתא סדרי משנה ולאוי דשבקו קמאי רובא לבתראי אלא קמאי לא הוו צריכי לחבורי ומילי דמגרסן על פה אינון וכל חד וחד מרבנן ידעי להו בקבלה ולא הוו צריכי לחבורינהו ולמכתב כיניהו עד דחריב ב"ה וקמו תלמידיהון דהנך קמאי דלא הוו ידעי כותהון והוו צריכי לחבורי

כל מאן דחכים ידע י'הון לחבורי הכי כדכתיב לאדם מערכי לב ומימי מענה לשון. ואע"ג דכלהו רבנן שוין בטעמי כיון דר' עקיבא היה רחב לב ור' מאיר תלמידיה נמי רחב לב הוה שפירא תריצתהון ועדיפא מדכלהו תנאי אחריני, משום הכי לקטה ר' ואוסף בה מאי דהות כיומיה ותויצה כדחוי. ופריש בה נמי כלהו ת"פי ועקריי דפלוגתא דרבנן דכיון דהות מרבנן דשמעי מרבנותא דפליגי אי נמי דיחידים דפליגי ותנו מימריהו סתמא אי איכא אינש דשמע להון אתי למטעי וכד מפרש הכי הוה מילתא מסתלק ספקא דתנן אמר ר' יהודה למה הוזכרו דברי יחיד בין המרובים לכשלים שאם יאמר אדם כך אומר לו מנין לך שמה יאמר להם מקובל אני כך אומרין לו שמה כדברי איש פלוני שמעת.

14 ונקט ר' בהלכתא ארחא דר' מאיר והיא הות ארחא דר' עקיבא כיון דחזא ר' דארחא דר' מאיר קצרה וקרוכה ללמד ודבריה מחזירים חבור יפה כל דבר ודבר עם מה שדומה לו ומדוקדקין דבריו הרבה יותר מכלהו רבנן תנאי אחריני ואין בהן שפת יתר וכל מילתא ומילתא מסקא לטעמא בדלא אמיר בה מילי דטופיינא דלא צריכיין ולא מחסרא ולא מיתרא מדעם אלא בדוכתא מיעוטתא וארחא קיימא וככלל כל מלה ומלה גדולות ונפלאות ולא

15 רבי חנינא לאחר פטירת רבינו הקדוש ישב בראש הוא רבי חנינא בר חמא שכן צוה רבינו הקדוש והיו חבריו בניו מרבינו הקדוש ר' אישעיא ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אלעזר הקפר ור' חייא ובר קפרא ור' לוי ור' אפס ואבוה דשמואל ורב שהיא בן אחי רבי חייא ובן אחותו. בר קפרא כתב התוספתא ורבי חייא ר' אישעיא ברבי ור' שמעון ברבי כתבו הברייתות והמכילתות. אלו הם סוף התנאים. הרי אלו ה' דורות של תנאים:

16 ובאמת הלא כל התורה בסיני נתנה אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, והתנאים החזירו מה שנשכח. ועד זמן רבי לא נתגלה הכל אבל בסוף משנה כבר נתגלה כל מה שראוי להתגלות ולא יתגלה דבר מחודש אלא נרמו הכל באחד מדברי התנאים, וכן נתגלה המשנה מדור ראשון של אמוראים עד דור האחרון, ועלינו חלקנו רק במה שזכר בדברי האמוראים, והי' הדבר מקובל בידם כדאמר בכבא מציעא שם, ואמרו ע"ז ט' א' שני אלפים תורה ורמוז על התנאים שכל האלפים דשם תופשים מעט משנים שאחריהם

בימי התנאים פיתה ארץ ישראל מרכב התורה והפוראפ לכדל ישראל עס לבני גאלפ. רביס מתושבי בבל אלול א"י
למנוח מצדו פדור (תנאים), עס סוף תקופת התנאים.

1' אצרת רב שרירא גאון, פווי יודעי דמצקרא ... צמפון, וכיון ... אשר יבחר ד' '

פשיבה בנפרדצא פיתה כבר מלכות יכנפ (י"א שנפ קודס חורבן בית ראשון) ובראשפ פיתה ריש גלותא - כצין נשיא
- ופוא מצרע דז'.

2' סדר הפקבלפ דפראב"ד, סדר פאמוראים ... אחר פחורבן

רב פשיב פו פאמוראים פראשנים - פשיב בנפרדצא ורב בסורא, ור' יוחנן פו בארץ ישראל

3' כתובות ד' ח' בסוף, א"ר נחמן אמר רב ... בשורה רש"י, ותוס' ד"פ רב, נודעא...

דבר יש דין תנא שיכול לחלוק על תנא, אבד לא ער' יוחנן.

4' אצרת רב שרירא גאון, ושכיב פשיב ... תורה פרבפ'

נפרדצא נחריש עש שנים אחרי פסירת פשיב, ועדיין פיתה פשיב פפומפדיתא ב"שוב שפ' קיים ממות בית שני, ועס
נתיסדפ פשיב במחוצא. א"כ - פשיבות בפן פשיב פאמוראים את תלמידיפם פו נפרדצא, סורא, פומפדיתא
ומחוצא.

5' סדר הפקבלפ, פדור פשפ ... ס' שנפ', ונפטר רב אשי ... נחתס', פרי ... תתכו"ו

רב אשי פתחיל בסידור פמאר ודור פאמוראים פלמוריו מרופ אבד פחתימה עמנ לא פיתה עז אחרי תקופת
פאמוראים, ופוא סוף פתקופפ בפ פורו ע"י פ"ע מדות.

6' אצרת רב שרירא גאון, ובתר פכי ... פרשופ', וכנפ סברי ... וקבצינפ'

רבנן בסורא פשו בסוף תקופת חתימת פתלמוד פוסיפו פירוש אבד לא פלכב (פוראפ).

7' פקדמת פראב"ס ע"ד פחזקה, נמצא רבינא ורב אשי ... בין אחרון

8' סדר הפקבלפ דפראב"ד, פדור פחמישי ... קפ"ז

חמשת פדורות שאחרי פאמוראים נקראו סבוראי

9' עס, סדר פגאונים ... תע"פ'

ראשי פשיבות שאחרי פרבנן בסוראי נקראו גאונים

10' תשובות פגאונים שצרי תשובה ס' קפ"ז, ושפאלתם דאית ביניכו...

חידישי פלכב שמינן מפגאונים פס מה שקבלו, שצדין פו פרבפ נמסר בע"פ

11' סדר הפקבלפ דפראב"ד, ואחריו רב שרירא ... מלכי פודפ'

רב פאי בן רב שרירא פו סוף גאון פומפדיתא, וצכשי מספר ראב"ד איך נתפשטפ פתורה בכד פתפולות -

12' עס, ובימיו פיה ראש פשיב ... אנשי קוראבאי, ודבר זפ ... מצע'

ארבעת פשבויס נחפו בידי שודדים ונמכרו לקפילת ישראל במצרים, באונים, ובספרד וכך - ע"י פשחפ אליונפ -
פשיבו פגאונים פאחרונים בעלי פחסורת לתפולות פחדשות

13' סדר הפקבלפ דפראב"ד, רבי יצחק בר' יצקב ... פישראל פמין

ר' יצחק בר' יצקב, בן אלפסי פואן פרי"ף וקבל מרבינן חנאל ורבינן נסים גאון, ופוא ברח לספרד וחיבר, פלכות רב
אלפסי, ומצדו תלמידי פו ר' יוסף פלוי אבן מינש - פרי"ע מינש.

14' עס, וכמת רבי יצחק בן אלפאסי ... ברבנות

פראב"ד פראשון מחבר ספר פקבלפ קבל מרב ברוך בר יצחק תלמידי פרי"ף

15' עס, פרי עשרה דורות ... שלשת פקדושה שלפ'

פרי בפנען שלשת פקבלפ איש מפי איש ממשפ רבינן ע"פ ועד ער"י מינש בלי פפסק

16' פראב"ס פרק פ' שאפה ופקדון פלכב ו', וכנפ פורו ... ורבו ז"ע

פראב"ס קורא ער"י מינש ור"ף, רבותיו

17' פקדמה לפירוש פמשניות לפראב"ס מסדר זרעים סוף ד"פ אחר כן, וקבלתי ... ודרכו

רב על פראב"ס פוא באמת מין אביו - תלמידי פרי"ע מינש - שפ"י תלמידי פרי"ף, וצאת שלשת פקבלפ פספרדיית -
וכד אלו בעלי פחסורת אחרי פגאונים נקראים, ראשונים - ובפתחלת תקופת פראשונים עבר מרכב פתורה מבבל
לצירופ ופון אפריקה.

וכ"ז בנעז למסורת פספרדיית, על פחסורת פאכנצית אנו קוראים בפקדמה לשות מפרש"ע -

18' שות מפרש"ע ס' כ"ע, ספרים, אצתיק... ות"ת, ומפס... יקר', ורבינן... לפרע'

רשי קבל מר"י בן יקר שקבל מרבינן ערשום שקבל מפגאונים

¹ הוּ יודעי' דמעקרא כד גלו ישראל בגלות יכניה והחרש והמסגר וכמה נביאים עמהם אייתניהו לנהרדעא ובנו יכניה מלך יהודה וסיעתו בי כנישתא ויסדוה באבנים ועפר שהכינו עמהם מבית המקדש לקיים עליהם מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו וקריוה לההוא בי כנישתא בי כנישתא דשף ויתבי כנהרדעא כלומר שנשע בית המקדש וישב כאן. והות שכניה עמהון וכיון שעלה עורא וזרובכל מבבל והגולה עמהם ובנו בית המקדש והוּ שם ראשי סנהדרין כגון שמעון הצדיק ואנשיגנום איש שוכו ושאר אותן הזוגות ורובן מבבל היו עולי'. והלל הזקן היה עולה עמהם מבבל ואעפ"כ היו סרביצין תורה הכא והוּ להו ראשי גלות מבית דוד אבל ריש מתיבתא וסנהדרין לא הוּ בהון דהדא מלתא הוּ אמרין דלא הוּ אלא מזו המסום אשר יבחר יי'.

2 סדר אמוראים

הדור הראשון רב ושמואל. ירד רב לבבל בסוף ימי רבינו הקדוש בשנת ג' תתקצ"ט ומצא בבבל ר' **שילא** והיה רב עניו מאוד ולא רצה להמנות ראש ישיבה כל ימי ר' שילא עד שנפטר ועוד לא רצה להיות לראש כנהרדעא במקומו של שמואל והלך לסוריא היא מתא מחסיא והיה שם לראש עד שנפטר בשנת ארבעת אלפים וג' ובאו בני ישיבתו לשמואל ונפטר שמואל בשנת ד' אלפים עשרה. **ובימיהם היה ראש בארץ ישראל ר' יוחנן שקבל מר' אושעיא ברבי והאריך ימים כי פ' שנה היה ראש ישיבה והוא חבר תלמוד ירושלמי לה' סדרים כי אין מסדר טהרות רק מסכת נדה. וחיבר הירושלמי בקריב ממאתים שנה אחר החורבן.**

⁴ ושכיב שמואל בשנת תקס"ד והוּ תלמידיה רב נחמן כנהרדעא ורב יהודה בפומבדיתא ורב ששת בשלחי. ובשנת תקע"ע שנה אתא פפא בן נצר ואחרכה לנהרדעא ואזל רבה בר אבון זקנו לשכנציי ולשלחי למחוזא. והוּו התם רב יוסף בר חמא אבון דרבא. ורבנן דילן בפומבדיתא דמן יומי בית שני הוּו עקר גולה כדתנן בר"ה עד שרואה את הגולה לפניו כמדורת אש ואמר אבוי גולה הוא פומבדיתא. ובתר שמואל מלך רב הונא דהוּו מן בני נשיאה וארבעין שנין מלך ורבי תורה הרבה

9 סדר גאונים

הדור הראשון מראשי ישיבות פומבדיתא רב חנינא גאון מנהר פקוד היה ראש ישיבה ה' שנים עד שנת ד' אלפים תנ"ז ואחריו רב הילאי הלוי היה ראש ישיבה י"ח שנה ומת בשנת ד' אלפים תע"ה:

⁵ **הדור הששי רב אשי.** ומימות רבינו הקדוש עד רב אשי לא מצאו תורה וחסידות וענה וגדולה במקום אחד. בימי רב פפא שנת ארבע אלפים קכ"ז היה רב אשי ראש ישיבה בסורא ס' שנה ונפטר רב אשי בשנת ד' אלפים קפ"ז היא שנת תשל"ח למנין שטרות והוא החל לכתוב את התלמוד ולא הספיק לסיימו: **הדור השביעי מרימר ומר בר רב אשי** וחבריהם הם סיימו את התלמוד בבלי ונחתם בשנת ד' אלפים רס"ה ליצירה ונתפשט בכל ישראל וקבלו איתו עליהם ולמדו איתו ברבים חכמי כל דור ודור והסכימו עליו כל ישראל ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ובימי רבה בר רב יוסף שהיה ראש ישיבה מרבנן סבוראי. נחתם התלמוד וכמו שמונים שנה היו משהתחילו רב אשי וחבר אותו עד שנחתם ובשנת ע"ג למותו נחתם.

¹⁰ **וששאלתם לזית בימינו תלמידים והס שועלי' קטנים** לית בהו וחולקים ואומרי' על הגאונים עמדי עלוס מנין להס דבר זה ומולאים ספריהס והס לא יבמו פועל ה' ומעשה ידיו ולא השיגו אפי' דבר קטון ממה שהשיג תלמיד תלמידיהס של קטן שבגאונים. כדאשכחן לחד מן הגאונים' בחר דנח נפשיה אשכחן ביה זכור גברא ההוא לעב כל הווי דרבנן קדמאי דא עס דא וסיח סדרי משה דאחגמי מיומי דהלל ושמאי וכמה עימי לית לון שיעורא דאפי' במתיבתא דרביעא יסדרון הלכה כמוחו' והיך בליס שועליס אשר לא ראו מאורות וחושבי' לאמר סרה על ה' ועל נחלתו מי שהנף בתליסר נפי כל התלמוד ועמד על כל מה דהוה מיומו יחושע בן נון איס מפי איס הלכה למשה מסיני ולאומר חושע על תלמיד קטן שבקטני הגאונים כי נולס דברי אלהיס מייס ואפי' במדרשו של משה רבן הגבליס לא יתו אוחס ממקומס והכמחס ופלפוליהס הוא הדבר אשר נוה ה' אל משה ואעפ"י שאומרי' הכי הוא ואין מביאי' רליה בליזיה תקיס הוא אין לחוש על דבר קטון או גדול וכל החולק על שס דבר מכל דבריהס כחולק על ה' ועל תורתו:

וכמה סכרי אקבעו בגמ' דאגון סרבנן בתראי כגון רב עינא ורב סימונא. ונקטינן מן הראשונים דנמרא דהאשה נקנית בני דרכים דתנינן כרישא מנא הני מילי וכ' עד בכסף מנא לן כלהו אינך פרוקי וקושיי דמתרצי בגמ' רבנן בתראי סבוראי תרצינהו וקבעינהו.

¹¹ ואחריו רב שרירא והאריך ימים כי כמו ק' שנים היו ימי שני חייו. וכשראה שהאריך ימים ובנו רב האי היה ראוי להיות ראש ישיבה סלק עצמו וישב בנו על כסאו והוא רב האי גאון בר רב שרירא גאון בר רב חנינא גאון בר רב יהודה גאון והוא הרביץ תורה בישראל יתר מכל הגאונים ולאורו הלכו דורשי התורה ממזרח שמש עד מבוא. והיו ימי חייו ס"ט שנה ונפטר בערב יום טוב אחרון של פסח שנת אלף שני' לשטרות שהיא שנת ארבע אלפים תשצ"ח. וכמוהו. לא היה לפניו בגאונים והוא היה סוף הגאונים ומבית דוד היה מזרע המלוכה. ומבני זרובבל בן שאלתיאל. והנשיאים וראשי גליות שהיו אחריו וראיתי חותמו התום על גליונים שהיה שולח ואריה היה חקק עליו כמו שהיה על דגל מחנה יהודה ודגלי מלכי יהודה.

⁸ **הדור החמישי מר רבא ומר הונא מר הונא בסורא ומר רבא בפומבדיתא ואחריהם רב שישנא ורב בוסאי רב שישנא היה נקרא משרשיא בר תחליפא וארבעה אלת דור אחד הם.** ומת רב שישנא בשנת ד' אלפים תמ"ט והוא סוף רבנן סבוראי חמשה דורות ושנותיהם קפ"ז:

¹² ובימינו היה ראש ישיבה במתא מחסיא חותנו אבי אשת רב שמואל הכהן בן הפני גם הוא חבר ספרני הרבה ונפטר בימי רב האי ד' שנים מקודם פטירת רב הא אבל בני ישיבת רב האי הקימו חזקיה ראש גלות בן בן של דוד בן זכאי והושיבוהו על כסא רב האי ז"ל ועמו שנתים והלשינו בו אל מלך ישמעאל מלשינים ותפסו המלך ואסרו בברזל וענה אותו בכל מיני ענוים ולא השאיר ל משתין בקיר וברחו שני בניו לספרד לרב יהוסף הלוי הנגיד בר רב שמואל הנגיד זצ"ל שהיה אוהב לחזקיהו ראש גלוי וראש ישיבה והיה עמו עד שהיה הגזירה בגרנאטה ונהרו רב יהוסף הנגיד וברח האחד מבני חזקיה לארץ סרקסטא ונשא שם אשה והוליד בנים ואחר כך נכנסו בניו לארץ אחרת. ומהם רב חייה בן אל דאודי ונפטר בארץ קשטיליא ונקבר בארץ ליאון בשנת ד' אלפים תתק"ד ואחריו לא נשאר בארץ ספרד אדם מפורסם שהוא מבית דוד. ואחר חזקיה ראש ישיבה וראש גלות פסקו ישיבות וגאונים וקודם לכן היה סבה מאת הקב"ה שנכרת חכם של ישיבות שהיה הולך אליהם מארץ ספרד וארץ המערב ואפריקא ומצרים וארץ הצבי וכן היתה הסבה שיצא ממדינת קורטובא שלישי ממונה על ציים שמו בן דמאחין שלחו מלך ישמעאל בספרד ושמו עבד אל רחמאן אל נאצר הלך ממונה על ציים אדירים לכבוש ספינות אחרות ועיירות סמוכות לספרד והלכו עד חוף הים של ארץ ישראל ונסכו אל ים יון והאיט שבו ומצאו אניה ובה ד' חכמים גדולים היו הולכים ממדינת בארי לבדינה נקראת ספסתיק. והכמים אלו להכנסת כלה היו הולכים וכבש בן דמאחין האניה ואסר את החכמים האחד היה ר' חושיאל אביו של רבינו חננאל. והאחד רבינו משה אביו של רב חנוך אסרוהו עם אשתו ועם רב חנוך בנו ורב חנוך בנו עודנו נער. והשלישי ר' שמריה בר' אלחנן. והרביעי אינו יודע שמו. ובקש השלישי לכפותה לאשתו של רב משה ולענותה כי היתה יפה ביותר והיא צעקה אל רב משה אישה בלשון קודש ושאלה ממנו אם הנטבעים בים חיים בתחיית המתים אם לא והוא השיבה אמר ה' מבשן איש איש ממצולות ים וכששמעה דבריו הפילה עצמה בים וטבעה ומתה. וחכמים אלו לא הגידו לאדם בעולם מה טיבם ומה חכמתם והשלישי מכר את רב שמריה באלכסנדריא של מצרים ומשם עלה למצרים והיה לראש ומכר את ר' חושיאל באפריקא בחוף הים ומשם עלה אל מדינת אלקירואן שהיתה בימים ההם חזקה מכל מדינות ישמעאל שבארץ המערב ושם היה ר' חושיאל לראש ושם הוליד את רבינו חננאל בנו. ובא השלישי לקרטובא ומכר שם ר' משה ור' חנוך בנו ופדאיהו אנשי קורטובא

ודבר זה היה בימי רב שרירא גאון קרוב לשנת ד' אלפים תשי"ה הן פחות מעט הן יתר מעט.

¹⁵ הרי עשרה דורות מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי עד ריב"ז וה' דורות של תנאים זו של אמוראי' הרי אלו כ"ב דורות עד סוף האמוראים. ורבנן סבוראי' ח' דורות וח' דורות בגאונים וג' דורות ברבנות דורו של רב נסים ורבינו חננאל ורב שמואל הנגיד ודורו של ה' רבנים שמות כולם רב יצחק ודורו של רב יוסף הלוי ורב ברוך בר רב יצחק הרי אלו י"ד דורות מחתימת התלמוד עד פטירת רב יוסף הלוי ז"ל סך הכל ל"ו דורות מחגי זכריה ומלאכי עד רב יוסף הלוי ז"ל כולם עדים נאמנים מפי עדים נאמנים לא פסקה הקבלה שלשלת הקדושה שלה

¹³ **רבי יצחק בר' יעקב בן אלפאסי** מן קלעה חמאד ותלמידים של הרב ר' נסים בר' יעקב ור' חננאל היה והלשינו בו באדון כלפה ובן אל אענאב וחיים בנו עד שברח ונכנס בספרד בשנת ד' תתמ"ח. וכברו ונשאו ר' יוסף הנשיא בר' מאיר בן שרתמיקש ונכנס למדינת קרטובה ועמד שם מעט ואחר כך הלך למדינת אליסנא ועמד שם עד יום מותו ונפטר בו"מ שנת ד' תתס"ג והוא כבן צ' שנה והוא העמיד תלמידים הרבה ויצא טבעו בכל העולם וחיבר הלכות כמו תלמוד קטן. ומימות רב האי לא נמצא כמוהו בחכמה. וחמשה אלה הם הדור השני ומגדולי תלמידיו של רבי יצחק בר' יעקב היו רב יוסף ב"ר מאיר הלוי בן מיגש נולד באדר ראשון שנה ד' תתל"ז והי' ר' מאיר אביו תלמיד חכם ונשוא פנים והי' ר' יוסף הוא הבורח ממדינת גרנאטה מלפני המלך באדים כמו שהזכרנו למעלה והיה עובד עבודת המלך בן עראד' ומנערותו של רב יוסף הלוי היה מכיר בו רב יצחק בר' ברוך שאדם גדול יהי' והיה משתדל לר' מאיר ללמדו ביום ובלילה שהיו שניהם אוהבים זה את זה כנפשותם רב יצחק ב"ר ברוך ור' מאיר בן מיגש. וכשנכנס רב יצחק בן אלפאסי בספרד ונתיישב באלישאנא הלך רבי יוסף הלוי אליו ממדינת אשכיליא והוא עודנו נער כבן י"ב שנה ועמד לפניו כמו י"ד שנה ללמוד יומם ולילה והי' לו לרב יצחק לבן והגדילו בחכמה וסמכו קידם פטירתו וכתב לו ספר שאפי' בדורו של משה לא אשתכח כוותי' דאלו בדורו של משה כתיב הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתוב בתרי' ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואלו נבונים לא אשתכח והוא חכם ונבון ואחר פטירת רב יצחק ישב רב יוסף הלוי על כסאו מסיון שנת ד' תתס"ג עד אייר שנת ד' תתק"א ל"ח שנה ובכולם תורתו אימנות' וטבעו יצא מספרד עד מצרים וכל הארצות ומוסף על חכמתו הגדולה היו מדותיו מעיודית בו שהוא מורע מרע"ה שעיניו מאד היה מכל האדם ונתן לו הקב"ה רוחב לב והי' עובר על כשני. הקב"ה יגמלהו ככל הטובה אשר עשה לישראל אמן.

¹⁴ וכשמת רב יצחק בן אלפאסי יצא טבעם של אלו רב יוסף הלוי ורב ברוך בר יצחק היה פושט ויוצא בכל הארץ והיה רב ברוך זה יודע חכמת יונית מוסף על תורתו וחכמתו והעמיד תלמידים הרבה ואני הקטן שבכולם ונפטר בסוף אלול שנת ד' תתפ"ז. והאריך ימים אחריו רב יוסף הלוי ז"ל כמו ט"ו שנה ואין לו שני בכל העולם. ודורו הוא הדור השלישי ברבנות:

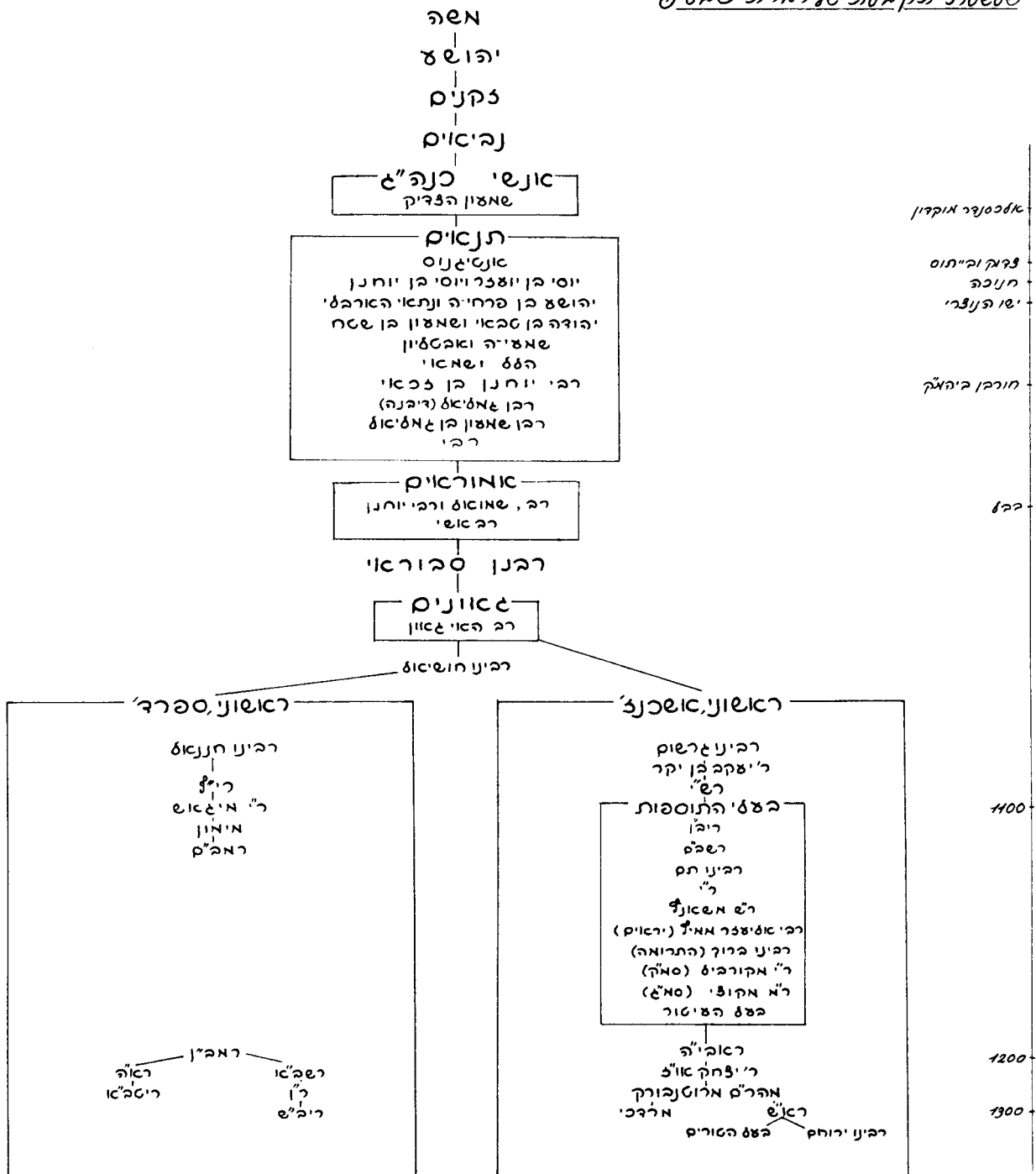
בב שאלה ¹⁶
 יורנו מורינו סדר היחס בין הגאונים
 המחברים ספרים:

אעתיק לך מה שמלאחי העתק רב האי קיבל
 תורה מרב שרירא גאון אביו וסמכו לגאון' בן עשרי' שנה
 שנת ד' אלפים והשלי' לצריחה משם ואליך פסקו הגאונים
 וכינו גרשום מ"ה קיבל מרב האי ונפטר שנת ד' אלפים
 ות"ח

ומהם רבי יעקב בן יקר

ורבינו שלמה הנקרא רש"י קבל מר' יעקב בר יקר
 ומרבינו יצחק סגן לוי ומרבי יצחק בר יהודא ובימי
 נצרה גזרה כלו שנת תתנ"ו לפרט

שעט פקבלע א תורה שבע"פ

ראינו את שלשלת הקבלה של יצירות ספרד דרך גאון בבל - ורבינו חשיאד שנתלץ ומאכר - רבינו חננאל בען (שמחנן ובידק פ"א תקופת פראשנים) - פרי"ף, פרי"ף, פרי"ף, רבינו מינן, ובען פראמב"ם - וכך נמשכה מסורת תושב"פ איש מפי איש דור אחר דור עד לזירוש של יצירות ספרד בסוף, פראמב"ם -15.

ר' יוסף קארו פ"י פראמב"ם ספרד (בידחמו). בקדמה לספרו, בית יוסף, על פאר תיאר איך יפודי בן דורו לומד תושב"פ כדי להציל מהלכה למעשה -

1' בקדמת ר' יוסף קארו לספר בית יוסף, ודנינו, ואוס יאמר... קרב'פ'

פאחרונם לכו קבלו תושב"פ איש מפי איש, אלכא למדו מתוך כתבי יד של ספרי פראשנים וצינו בפירושי פראשנים על פראמב"ם - וסוף לשאר אס כמה יצירות בכל העלכא ולכא ידעו איך להכריע.

2' ע"פ, ע"כ... פפוסקים, נחמ"א... דעמוד ע"פ'

ר' יוסף קארו קיב"ל שיטת פראשנים בכל ענין בהלכה וסדרן ע"פ סדר פאר כדי להקל על הלומד. ובג"ע לפסק הלכה-

3' ע"פ, ועל פ' בדעתו... מקום שנפאו

פרי"ף און שאין לנו היכולת להכריע בין פראשנים (על סמך מה נקבע שמסורת אחת יותר מדויקת ממסורת אחרת?) וחי"ד ענין הפכר"פ ע"י רוב מתוך שלושת עמודי הפוראז מביין פראשנים: פרי"ף, פראמב"ם, ופרא"ש. בדרכו של פרי"ף ישנם שלשה חידושים גדולים - א. שד"ן אחרת רבים פאמור בסנהדרין כשישבים יחד ונשאים ונענים יחד בענין כדי להבין את ההלכה - שייך גם בג"ע לספרים מודפסים של פראשנים, על אף חיו באותה תקופה ולא התקיים שום משא ומתן ביניהם, ב. שאפשר להכריע את ההלכה ע"פ רוב מתוך קבוצה מלומדים מביין פראשנים (שפרי"ף יתכן מאד ורוב פראשנים פסקו שלכא כחו פרוה מביין פרי"ף פראמב"ם ופרא"ש) ו. זה שקבע שעמודי הפוראז מביין פראשנים הם פרי"ף פראמב"ם ופרא"ש (ולכא מנה את רש"י ובג"ע פתוס' ביניהם).

ופנה, באותה תקופה כיון ר' משה איסר"ל'ס כרבה של קראקוב בפולין (רוב יפודי אשכנז - אמרנו - עלו לפולין אחרת הפולחנים במאה ה-15) וגם פוא ר"ה לעזר ל'פודי הפשט בקביעת ההלכה -

4' בקדמת פראמב"ם לספר דרכי משה, קטנתי, אמרו ע"י... דפגפות'

פראמב"ם כתב חידושו (סידור וביחור דברי פראשנים) ב"ד דברי פאר וכו' ששפ ר"י קארו, ולכא ידע פראמב"ם על ספר בית יוסף-

5' ע"פ, ובהפ"ע... רמזים'

בראיתו את ספר בית יוסף נבהל פראמב"ם - שכל עמלו פ"י חנם!

6' ע"פ, ואת תפלתו... מעלים, כי ידוע... ושגגתו'

פראמב"ם ראו לנכון לכתוב הפגפות לספר ב"י באשר פרי"ף פכריע ע"פ רוב מתוך ע' ראשונים, ופראמב"ם פכריע ע"פ בתראי - אחרוני פראשנים שראו את כתבי קדמונים בענין מה שקבלו על פה - ובחרו במסורת פכי מדויקת. וי"כא שם פרי"ף וגם פראמב"ם שגלו מפאחרונם את היכולת לבחור מביין פשיטות פראשנים וקבעו את ההלכה ע"פ פכר"פ - בג"ע ב' מתוך ע' - ופראמב"ם בתראי!

ישפ אחרת למארי פיתפ עמוד אי' מגדולי אותה תקופה - ר' שלמה לורי

7' בקדמת פראמב"ם לספר ים שלמה לנס' חולין, חדש... דזקנים'

פרי"ף פתריע קודם כל על קביעת פרי"ף שאין בע"י פתוס' מאמודי פפוראז

8' ע"פ, ולכא זו... בתלמוד'

פרי"ף קבע שעלינו לבחור מביין שיטת פראשנים ע"פ ראיות מפאמרא ופתיספתא. תלמידו, פפרי"ף מפראז פלך באקבותיו וכתב -

9' נתיבות עולם למפרי"ף מפראז נתיב פתורה פרק ע"א, כי עיקר... דדעתו, כי יותר...'

פפרי"ף און שקביעת ההלכה ע"י רוב - וכ"ע ע"י קריאז בליקוט הלכות - איננו חכמה ומחידא איננו תורה, ועד"ף לפורות ע"י ציון בג"ע וראשונים כח"ש פרי"ף - באפי' אם נגיע למסקנא שפ"א כנגד פאמת - מלקבוצ פלכה דרך ספר ליקוט פלכה.

וא"כ יש לנו ב' דרכים בהלכה - פכר"פ (אי כב"י - רוב, אי כראמב"ם - בתראי) ופראמב"ם פרי"ף דפיינו לעמוד את פסולתו ולבחור בשיטת פראשנים אשר סוגיית פראמב"ם פאמת כמותה (לפי ראיות צ"נ פלומד).

הקדמת מוהר"ר יוסף קארו ז"ל

לספר בית יוסף

¹ ברוך יי' אלהי ישראל אשר ברא עולמו לתכלית האדם ומכל מין האדם בחר לו עם סגולה יעקב חבל נחלתו ומרוב אהבתו לעם קרובו קרבנו לפני ה' סיני והנחילנו על ידי מבחר המין האנושי משה רבינו ע"ה תורה ומצות חוקים ומשפטים צדיקים לטוב לנו למען נלך בדרכיו ונמצא חן בעיניו. ויהי כי ארכו לנו הימים הורקנו מכלי אל כלי ובגולה הלכנו וכמה צרות צרות תכופות וצרות זו לזו באו עלינו עד כי נתקיים בנו בעונותינו ואבדה חכמת חכמינו וגו' (ישעיה כ"ט י"ד) ואולת יד התורה ולומדיה כי לא נעשית התורה כב' תורות אלא כתורות אין מספר לסבת רוב הספרים הנמצאים בביאור משפטיה ודיניה.

ואם יאמר אדם בכל דין שיעטרך לחקור שרשו ומוצאו בדברי הגמרא והמפרשים והפוסקים כולם יכבד הדבר עליו מאד. כל שכן כי ילאה למצוא הפתח לדעת מקום הדין בתלמוד. כי עם היות שויכנו הקב"ה לביאור הרב המגיד ז"ל ולחיבור רבינו ירוחם המורים לנו מקומות הדינים בתלמוד. המעיין בהם יבחיין ויכיר חסרונו אם לא יהיה לו היקף גדול בתלמוד. וגם במקומות רבים יחפש ולא ימצא בדבריהם מורה מקום לאותו הדין. אם מגיד המשנה להיות הדין ההוא שלא על פי גירסת הרמב"ם ז"ל או שטתו. ואם רבינו ירוחם להיותו מקצר לפעמים מלהביא כל הדיעות הנאמרות בדין ההוא. אם להיותו כותב המורה מקום בקצת מקומות דרך כלל והמקום שמורה אליו הדין ההוא אינו חוזר אלא לחלק או חלקים מהכלל ההוא ולא לשאר. וילאה המעיין לבקש כל החלקים במקום ההוא אשר הורה אליו ולא ימצא. והגם כי ידע מקום הדין בגמרא יעטרך לעיין כל הסוגיא ההיא עם פירושי רש"י ותוספות ואח"כ לעיין בדברי הרי"ף והרא"ש והר"ן והמרדכי ואח"כ לעיין בהרמב"ם ושאר פוסקים וגם בדברי תשובות הגדולים הנמצאות אצלו לדעת אם הדין ההוא מוסכם מהכלל או אם יש בו מחלוקת וכמה מחלוקות בדבר וכדברי מי ראוי להכריע. וזה דבר מבואר בעצמו שהוא דבר שאין לו קצבה:

² על כן אני הדל באלפי יוסף במוהר"ר אפרים במוהר"ר יוסף קארו זלה"ה קנאתי לה' צבאות ונערתני חצני לסקל המסילה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בביאור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חילוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר. ולא ראיתי לעשות ספר זה חיבור בפני עצמו כדי שלא אצטרך לכפול ולכתוב דברי מי שקדמני ולכן הסכמתי לסמכו לאחד מהפוסקים המפורסמים. ועלה בדעתי לסמכו לספר הרמב"ם ז"ל להיותו הפוסק היותר מפורסם בעולם. וחזרתי בי מפני שאינו מביא אלא סברא אחת והייתי צריך להאריך ולכתוב סברות שאר הפוסקים וטעמם. ולכן הסכמתי לסמכו לספר ארבעה טורים שחבר הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל כי הוא כולל רוב דעות הפוסקים:

נמצא שמי שיהיה ספר זה לפניו יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירושי רש"י והתוספות והר"ן ופסקי הרי"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונמקי יוסף וסמ"ג וסמ"ק ואררות חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש להראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"י בר ששת וה"ר שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותרומת הרשן. כל דבריהם מבוארים היטיב. ובקצת מקומות מאמרי הזוהר:

ולהיות כי כבר נודע שהרא"ש והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה והגהות מיימון כולם נמשכים אחר דברי התוספות על הרוב לכן אם בקצת מקומות לא אכתוב דעתם אל יחשדני שומע כי כשאני כותב דעת התוספות איני צריך לכתוב דעת הקדושים הללו שסתמם כפירושם. והנה בא לידי קצת תשובות הרשב"א כתובות בעט ברזל ועופרת בדפוס וכתוב בתחלתן שהם תשובות הרמב"ן. וכשאני כותב מאותן תשובות אע"פ שאני יודע שהיא תשובת הרשב"א אני כותב כתוב בתשובות להרמב"ן לפי שספרי הדפוס מצויים ביד כל אדם ומי שירצה לעיין לשון התשובה עצמה יוכל לעמוד עליה:

³ **ועלה** בדעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענה וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכך אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שביררו הכ או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בד לפי שהיא דרך ארוכה ביותר:

ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששניכ מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך:

ומקום שאחד מן הג' העמודים הנוכחים לא גילה דעתו בדין ההוא והשני עמודים הנשארים חולקין בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלה"ן קדישין ללכת נלך כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה:

ובמקום שלא גילה דעתו שום אחד מן הג' עמודים הנוכחים נפסוק כדברי החכמים המפורסמים שכתבו דעתם בדין ההוא. ודרך זו דרך המלך נכונה וקרובה אל הדעת להרים מכשול:

ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אע"פ שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נ"א):

הקדמת הרמ"א

לספר דרכי משה על הטור

⁴ **אי"ש** הוא בקראקא ושמו ישראל, אשר נדבה רוחו ובנה בית הכנסת לאל, והיה בדורו כעין נאם הגבר לאוכל ואיתו אל (משלי ל א), והפרנס הנהיג וכלכל דורו כיקותיאל. ואני בנו משה נער הייתי ועדיין לא זקנתי, כרמי שלי לא נטרתי, ועל אחרים נתמנית, להורות לרבים דרך ילכו בו ולתלמיד קטנתי.

אמר לי רעיוני, וחזיון דבר חכמה לנגד עיני, ללקוט כל חרושי הפוסקים ביחד, כדי שיהיו בידי כאחד, ולכותבן לזכרון בצד איזה פוסק אחד, וראיתי שאין טוב מזה אלא ספר הטורים, כי דבריהם בסדר נאה מסודרים, ובקל אפשר למצוא בו מבוקשו אף אחר מן המבוערים, הן זקנים הן נערים, וע"י זה היו הדברים בלבי צפונים ושמורים, ומיד את מתני (נאזרתי, ומשנת תרדמתי ננערתי, ומעור יושב תהלות נעורתי, שמחשבותי התחלתי וכמעט גמרתי, וכל חידושי הפוסקים והתשובות ביחד חברתי, וסדר בעל הטורים בהן סדרתי, ולא שלותי ולא שקטתי, ואם ישנתי או ינח לי, וזה היה חלקי בכל ימי עמלי, ובעור העורר האמיתי עשיתי הדבר בלי שהות לכתוב כל החידושים בצד הטור להגהות.

⁵ **ובהגיע** טור אסתר ר"ל אסור והיתר, והתחלתי הלכות חלה, אחזני פלצות ולבשני חלחלה, בשמעי נר ישראל ראש הגולה, ארי מסבכו עלה, אל השמים ורוח אלהין קדישין בחפנו אסף, וחבר ספר בית יוסף, אשר כל רואיו ידעון את מעלתו ואת טובו ורוב טוב הצפון בקרבו, אז נבהלתי שפועל הריק פעלתי, ושיגעתי לריק ולבהלה ושינתי בחנם ממני גולתי, ואל הנעור הזה התפללתי, כי דברי נגד חכם הנ"ל כאין נחשבו ושרגא בטיהרא מאי מהני, וכפיס מעץ יבש כמוני מה יענה, כי בידיעתו הכוללת הקיף הכל, והי' בירך אותו בכל, דבר אחד ממנו לא נפל מכל. ובהיותי ימים רבים בזאת המבוכה, אשר לא היה ללבי מנוחה כהלכה, נמס בקרבי כמו מים, עד שהתפללתי אל אבי שבשמים, לאמור הברכה אחת היא לך אבי, ותן לי דרך אמת בלבבי, שלא יהיו כל דברי גנויים, ובתוך הבאים יהיו רמוזים.

⁶ ואת תפצתי ויגיע כפי ראה אלקים ויוכח אמש, והורה לי דרך ברור כשמש, ורוח נוססה בי לאמור הלא אצלתי לך ברכה, ואז (היתה) חמתי שככה, ואמרתי אבינה דברי ספר בית יוסף ואחריתו, כי אמר לי אלקים אל תירא אותך ואת ביתו, ואף כי לא הניח לך מקום להתגדר, מי"מ לפני מלכים ושרים במלאכתך תתהדר, כי די לך במה שכוונת דעת הגדולים, ויהיו רק דבריך לדבריו העמוקים דרכים סלולים, בקיצור מילים, קודש הלולים, ולטימנים סגולים לדברי צפנת פענח מגלים.

כי ידוע שהרב המחבר בית יוסף, בטבעו אל הגדולים נכסף, ופסק הלכה בכל מקום על פי שנים ושלשה עדים, המה הגאונים הנחמדים, הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בכל מקום ששנים מהם לדעת אחת נצמדים, ולשאר רבנותא אדירי התורה לא חש עליהם, רק במקום גדולים עמד לפסוק הלכה כדברי שניהם, ואף כי הם קמאי ולא כתראי ולא חש לדברים שצווחו בו קמאי דקמאי, הלא הרי"ף שפסק סוף פ"ב דעירובין והסכימו עמו רבים לפסוק הלכה בכל מקום ככתראי ולא לחוש לדברי קמאי, ואפילו במקום הרב אצל התלמיד, וכן פסקו האחרונים תמיד, ובראשם מהרי"ק ומזר"א בתשובותיהן הנעימות, אשר בהן האירו כל מחשך וגילו כל תעלומות, וע"י זה הרבר סתר כל המנהגים אשר באלו המדינות, אשר רובם בנויים על הכלל הזה בפשיטות ותמימות, ואין מפקפקים אחר דבריהם, ולכן לא רציתי ג"כ לחלוק עליהן, וכתבתי אצל כל דבר הכי נהוג, וטעמי ונמוקי עמי. וכל דבר כתבתי עליו שם אומרם אם לא אמרתי מעצמי, ואז כתבתי נראה לי להיות נקרא בשמי, ואם באולי טעיתי אתי תלין משוגתי, ולא יהא נתלה באחרים סרחוני ושגגתי.

⁷ כי חדש מקרוב בא לדינו ספר וחיבור שעשה מהר"י קאר"ו על הטורים, והראה כמה חידושים מספרים הקדמונים שלא היו בידיים בימים שעברו, ותשובות נכריות וחידושים אשר נמצאו בכל הספרים, ולא חיסר דבר מכל אשר עלה במחשבה לפניו, וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו, אבל עשה פשרות בענייני פסקי הלכות מדעתו מסברת הכרם, ברוב הפעמים באיסור והיתר נגד הקבלה אשר קבלנו ונהגו עד הנה, והתלמידים הולכים אחר דבריו ופסקיו, ולא ידעו שכנפשמם הוא, שהוא הכריע כמה פעמים נגד התוס' והפוסקים אשר אנו נוהגין לפסוק כוותייהו, והנה שגו בזה, מאחר שראו שכן כתוב בספרו שכך הלכה אמרו כך כתב הקאר"ו להדיא, כי כך העניין הרע אשר לפניהם, מה שכתב בספר יאמינו, אם יעמוד אחד חי וצוח ככרוכיאי שאין הדין כן בראיות גמורות, או אפי' בקבלה, לא יחישו לדבריו, כאשר כתבתי בהקדמה ראשונה, ובפרט האידינא שבעונות הרבים הנסמכים מרובים והלומדים מועטים, ומשום הכי תופסים דברי הספר אשר מצאו בו כל החידושים, ובוה הושוו הקמנים לגדולים, והנערים לזקנים,

⁸ ולא זו הדרך ולא זו העיר, כי מימות רבינא ורב אשי אין קבלה לפסוק כאחד מן הגאונים או מן האחרונים, אלא מי שיוכשרו דבריו להיות מיוסדים במופת חותך ע"פ התלמוד והירושלמי והתו' והתוספתא במקום שאין הכרע בתלמוד.

⁹ כי עיינו

התורה כאשר הוא מורה הלכה למעשה ודבר זה ראוי שיהיה יוצא מן התורה אשר התורה היא שכלית. ודבר זה הוא התלמוד שהוא שכלי ומוה ראוי שיהיה יוצא ההלכה למעשה, ודבר זה בודאי קיום העולם שעומד על התורה. ולפיכך התנאים שמורים הלכה מתוך המשנה הם מבלי עולם. אבל בדור הזה אם היו פוסקים הלכה מתוך המשנה היה זה די, כי המשנה היא ראשית לתלמוד והתחלה אליו, אבל אין פוסקין הלכה מתוך המשנה שהיא עשויה לתלמוד כי התלמוד הוא פירוש המשנה. רק שהם פוסקים הלכה מתוך הפוסקים אשר נתחברו להורות הלכה למעשה ולא נעשו ללמד אותם רק לפסוק מהם. ודבר זה יותר רחוק מן הדעת.

כי יותר ראוי ויותר נכון שיהיה פוסק מתוך התלמוד, ואף כי יש לחוש שלא ילך בדרך האמת ולא יפסוק הדין לאמיתו שתהיה ההוראה לפי האמת. מכל מקום אין לחכם רק מה שהשכל שלו נוהג ומבין מתוך התלמוד. וכאשר תבונתו וחכמתו תטעה אותו עם כל זה הוא אהוב אל השם יתברך כאשר הוא מורה כפי מה שמתחייב מן שכלו ואין לדיין רק מה שענינו רואות, והוא יותר טוב ממי שפוסק מתוך חבור אחד ולא ידע טעם הדבר כלל שהולך כמו עור בדרך. ובאולי יאמר- אם כן בדור הזה שאינם בקיאים בתלמוד ולא ידעו אותו איך נפסק הלכה, הלא בודאי קשה הוא דבר זה שנשתכחה תורה ואין אנו ראוים לפסוק הלכה, וכל זה מה שאין אחד חוזר על תלמודו להיות בקי ורגיל בלמודו כמו שכתבנו למעלה גודל חסרוננו בתורה עד כי יבא מורה צדקנו ויסור טפשות לבנו ונפלאות מתורנו יראנו, אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו

אמן :

3. פסק הלכה

ראינו את שיטת רש"י בחגיגה שכל אחד ואחד חייב לשמוע את הדעות השונות בהלכה ואח"כ להחליט איזו מהן היא האמת. ואת השיטה בריב"א ומה שכתוב בספרים שלכ"י יחיד יש חלק מיוחד בתורה כפי שרש לשמתו - ועל כן אין להלות את חלקו המיוחד ולהתנבא ע"פ הבנתו בתורה. וא"כ יש להשאיר, תינתן תלמיד חכם שפירש להוראה ובידו להחליט בכל ענין ההלכה, אבל מה יעשה האדם הפשוט שאינו מסוגל לפורות - והרי גם הוא חייב בכל המצוות - ומיזם שפירש עליו שלש עשרה כבר נתחייב מדאורייתא. והרי בכל פרט מהמצוות ישנם חילוקי דעות בין הפוסקים - ואיך עלי להתנהג?

1. דברים י"ז, ח' - י"ג

לכתחלה זריק פירוש להפירוש ולפסוק. אבל בדיעבד - כי יפלא... כשאין ביכולתו להחליט - חידוש התורה שאפשר לסמוך על אחרים (החידוש השני הוא שאחרי שבי"ד גדול פורש אין פירוש רשאי לפורות כפי הבנתו ואם עשה כן נקרא זקן ממרא וחייב מיתה). ועדיין יש זרוק לברר את הכללים הפוגעים לפסק הלכה. ונתחיל עם מי שבעצמו הלך אצלם חכם וקבל ממנו פסק -

2. עבדוה זרה ד' ז' ע"א, ת"ר הנשאל לחכם... ויתיר

אחרי קבלת פסק אסור לשאול לרב אחר כדי לקבל פסק יותר נוח

3. ג' ד' כ' ע"ב, והתנא חכם שטיא... להתיר

הברייתא בע"ז עסקה בשואל - שאסור לו לשאול מרב שני, בברייתא זו מדובר במקרה והשואל כן הלך אצל רב שני והברייתא מונעת מהרב השני להקדם אחרי שפירשן כבר פורש להחמיר.

4. חידושי הרשב"א עבדוה זרה ד' ז' ע"א, ... אין מותר

שיטת ה"מ ששתי הברייתות עניין כבוד הרב - שאסור לשאול לפקפק בפסק שקבל ע"ד כדי שילך וישאל אצל רב אחר, וגם אסור לשני לדון בדבר שפירשן כבר פורש בו. (ולכאורה אין נפק"מ בין אם השני בא להקדם על דברי הראשון או להחמיר עליהם שהרי בשני האופנים מבלגלג בכבודו של הראשון.)

שיטת הראב"ד - וכאן פסק הרשב"א - אחרי שפסק הראשון להחמיר כבר חל סע אסור או מנאף ושוב אי אפשר להפיקו.

5. ע"ב ברשב"א, ודברים... ומתיר

אם עשה הראשון בדבר משנה לא חל סע אסור ע"י עזרתו. ומתיר לשני להקדם

6. תוס' ע"ז ד' ז' ע"א ד"ה הנשאל... בדבר משנה

תוס' סוברים כהראב"ד וברשב"א ומותר לכתחלה לשאול לחכם אחר כדי לברר אם עשה הראשון בדבר משנה או לא (דאילו פ"י פאיסור משום זלזול בכבודו של ראשון אין לך זלזול גדול מצדו!) ובאופן שלע"א עשה הראשון בדבר משנה אפי"ן אם התיר השני לא פותר מפני שכבר חלה שם אסור ע"י פוראות הראשון.

7. ע"ב בתוס', ודוקא אסר... ומתיר

תוס' שפולטים בשיטת הראב"ד - אחרי שחל על החתיכה שם אסור שוב א"כ להתיר - סוברים שאין שום סבה למנוע מחכם אחד לאסור את מה שחכם אחר התיר, ומה שברושלמי מוכח לא כן פפכו תוס' את פירוש מלשן נחמיה דלשון תניינא.

8. ר"ן (ברי"ף סו"א ע"ב) ד"ה הנשאל... ומתיר

הר"ן פוסק ששיטת הראב"ד אין השני יכול להתיר מה שאסר הראשון אפי"ן אם השני גדול ממנו.

9. ע"ב בר"ן (ב' ע"א), נראה ל'...

הר"ן ר"ל לחלוק על הראב"ד ולפרש את פסוקי כדברי רש"י ברשב"א - שפאיסור הוא מפני כבודו של ראשון - ואם הראשון פסקים לדברי השני אפשר להתיר את מה שכבר נאסר, וכן אם השני גדול מהראשון רשאי להתיר את מה שפירשן אסר אפי"ן בע"י פסקתו של הראשון. (למעשה לא ר"ל לסמוך על דבריו כג"ד גדולי הראשונים.)

וא"כ יש לנן שתי שיטות ברורות:

שיטת הראב"ד - שפאי שיטת רוב הראשונים שחתיכה שנאסרה ע"פ חכם כבר חל עליה שם אסור ושוב א"כ להתיר - ואפי"ן בפסקתו הפוכה הוא או ע"י מי שגדול ממנו - וא"כ עשה בדבר משנה. אבל מותר לחכם לאסור חתיכה שפיתרה חכם אחר, ומחיד מותר להפיקו בפני חכם שאולף שכבר דן עליה חכם אחר בתנאי שמוציאים לו שכבר פורש חכם אחר בענין ואין חוששים לזלזול בכבודו של הראשון.

שיטת הר"ן - ופאי דעת רש"י ברשב"א - שפאיסור הוא משום כבודו של ראשון ולכאורה אין נפק"מ בין אם השני בא להקדם על דברי הראשון או להחמיר עליהם, ואם השני גדול מהראשון או שפסקים הראשון לדבריו בטלה הפוראה הראשונה.

בכד זאט נ'נין בראשונס מי שסובר כפראב'ד ואזפ"כ י'כא לו למאשפּ כדברי פי"א -

10 "רא"ש ע"ז פרק ראשון סי' ט' ... וו אורא' ,וויפו...נשנ'

דברי פרא"ש קרובים לדברי פתוס' (וכראב'ד) אדא שלמד את פירושלמי בפשוט ומיילא חידש אחר שפתי' פחכס פראשון חל על פתי'כפּ שם פיתר ושוב א"א לשני לאוסרפּ - אדא שלפי פרא"ש מדובר באופן שפיתר כבר פתפרסם מחוץ לכותלי ביהמ"ד ורק אז אומרים שכבר חל ובי אפשר לפקיא.

11 רבינו ירוחם נתיב השני חלק ה', נשאל לחכם... אורא' ,וכל זב... בסבר'.

שם רבינו ירוחם סובר כחו פתוס' ופי' בפידיא שיסוד פסול'א פוא מפני שחל על פתי'כפּ שם איסור - ובכד זאט פתי' לשני לפתי'רפּ כשפוא גזול מפראשון

12 רמ"א וי"ד סי' רמ"ב סעיף ד"א ,חכם אסור...

פרא"א פסק - א. שיותר לעמוד אצל חכם אחר בתנאי שידע לו שכבר פורפּ פראשון - וכתוס' שאינו משום כבודו של פראשון. ב. ששם פסקים פראשון לדבריו פותר מה אסור אצ"פ שלדא בדבר משנפּ. ג. שבאופן ודא אצפּ פראשון בדבר משנפּ וס' דא פסקים לדברי השני אין לשני לאוסר את מה שפתי' פראשון. ודא אורפּ בפרט זבפּ פסק כר"ן (שפרי' דא רבינו בשום מקום אחר אסר פראשון פודפּ לשני פותר מה שפראשון אסר) וכי"א ברשב"א שפאיסור פוא מפני כבודו של פראשון. ופסק אסר כבר חלפּ פוראטו של פראשון - עס במקרפּ ופראשון אסר אין לשני לפתי'ר -

13 ע"ק שם ס"ק נ"ט

פש"ק פאדפּ את פאפּשרות שגזול יכוד לפתי' את מה שפקאן אסר

14 ע"ק חו"מ סי' כ"ה ס"ק י"ד אות י"ח ... ורבינו ירוחם'

פש"ק תנפּ על פרא"א שפסק כפרא"ן אסר פסקים פראשון לדברי השני פלכפּ כשני - שפרי' פרא"ן אצ"א דא ר"ב לסמוך על דבריו כנפּ רוב פראשונס.

15 ע"ק ס"ק נ"ט

פש"ק כאן חולק על דברי פרא"א פמבוססים על פרא"ש אסר פתי' פראשון וחלפּ פוראטו אין לשני לאוסר

א"כ לפי פש"ק יסוד פדבר פוא אסר אסר פראשון חל על פתי'כפּ שם איסור ואין לפתי'ר - אבד אס פראשון פתי' יכוד פשני לאוסר. ובמקרפּ שפראשון אסר אין לשני לפתי'ר אופי' אס פסקים לו פשני. ובכד זאט גזול יכוד לחלוף על פוראט מי שקאן מנן וכרבינו ירוחם. ופרא"א פסק כשיטת פרא"ש עס אס פראשון פתי' ונתפרסם פוראטו חל שם פיתר על פתי'כפּ ושוב אי אפשר לאוסר אותפּ. ולכן כתב פרא"א שכל זב בתי'כפּ אצ"א שפסק פראשון אבד במקרפּ אחר אצ"פ ששני במקרפּ שויס בד'ן 'פסוק כל חכם כפי פבנתו - שפרי' דא שייך לומר שחל שם פיתר או איסור אדא על פתי'כפּ. אדא שפרא"א רבין אסר פודפּ פראשון לשני ביטל את הפסק למפרע - ונפּ חידוש שלדא נ'נין פראשונס.

חדושי	עבודה זרה פרק ראשון	הרשב"א
<p>4 דף ז' ע"א. תנו רבנן הנשאל לחכם וטמא לא ישאל לחכם ויטהר וכו'. יש מפרשים משום כבודו של ראשון אבל אם טהרו או התירו טהור ומותר, ונראין דברי הראב"ד ז"ל שכתב אינו רשאי ואין לו היתר קאמ' דכיון דאסרו אסורא רביעא עליה (עליה) ונעשית חתיכה דאיסורא, דהכי תניא פרק אלו טרפות חכם שטמא אין חבירו רשאי לטהר, אסר אין חבירו רשאי להתיר, מדאמר אינו רשאי משמע דאם התירו אינו (מטהר) [מותר],</p> <p>5 אין חברו רשאי להתיר אפילו גדול בחכמה ובמנין, ודברים אלו בדבר שאין בו מחלוקת אלא משקול הדעת (אלא) [אבל] אם טעה בדבר משנה חוזר ומטהר ומתיר</p>	<p>11 נשאל לחכם ועמא לא ישאל לחכם ויעהר כן פשוט בע"ז ויבטולין חכם שטמא אין חבירו רשאי להתיר פירוש לא ישאל לחכם אחר בסתר כדי שיתיר לו ויסמוך על הוראת השני דכיון דאסרו הראשון שוייה חתיכה דאיסור' אזל יכול הוא לומר לחכם אחר שאלתי לחכם פלוני וכן השיב לי מה נראה לך ואם יראה לשני שטעה הראשון וחוכח עמו אם טעה בדבר משנה שהוא ענין פשוט יחזירה ואם תלוי בשקול הדעת ואין יכול להיכיתו מחוך דברי משנה או דברי אמור' יאמר דעתי שהוא מותר ואינו יכול להתי' מאחר שאסרת ואינו יכול להחזיק מחוך משנה ולא מחוך אמורא</p> <p>וכל זה מיייר בשניהם שיש דאם הא' גדול מחבירו בחכמה יכול להתיר מה שאסר חברו אפילו צנידי דתלי' בסנר'</p>	

דמנדן את פסוקי ב"מ שיעור מורה פוראפ על מקרה מסויים וקבל פסק אס מותר לו לטעון א"ל אחרים, אויך פדן אס שאט מורה פוראפ אחר וקבל פסק שונא. בהמשך דברי פנא' דע באופן זא בא דפנ' פרב לטעון א"ל ידע לו עקיימת מחלוקת פוסקים בענן - אויך א"ל דלפתנע?

1' אבדוד זרה ד' ז' א"א, פיו שנים ... כרבי יפוש בן קרח'

2' רמב"ם פרק א' ממרים פלכפ פ'

רמב"ם דנד את פנא' כפשוטו של פ' רבי יפוש בן קרח בכד אופן בדאורייתא ממירים ובדרבנן מקי"ם.

3' שו"ת פרשב"א חלק א' סי' רנ"ט, כי"ד שורת פדן ... דאבדוד זרה'

דפי פרשב"א לכ"ע פולכים אחר פדוד זא חלק ריב"ק אד פתי"ק זאכא כשענפס שויס שלפי פתי"ק אעולם ממירים זריב"ק דאורייתא לחומרא ודרבנן דקולא

4' פתות אשרי ברא"ש א"ז פרק א' סי' ט', ואס זב דדוד...'

דוד, במנן' פירוש שפנא' או שכנע יותר תלמידים ופוא סימן לחשיבותו, אבד נדובר כאן בחד כנע דח. במקרה של מחלוקת בין כה פוסקים דן רשב"א-

5' עס ברשב"א, ובמקום שיש שנים שויס ... אחר פרוב'

פרשב"א קבא שפולכים דפי פריבס במקום פ'חיד

6' רמ"א חו"מ סי' כ"ה סעיף ב', ואס פוא בפוראת ... ובמנן', וכן אס פיה ... בכד מקום'

רמ"א פסק כח שראינע ברשב"א זאכא כפרמב"ם

7' ע"ק י"ד סי' רמ"ב בפלפול בפנעגת פוראות באו"פ ד"ר מ'פוא כל זב, וד"ר ודאי'

פתי"ק ממיר כענפס! (שבדאורייתא פולכים לחומרא אפי' כנע דדוד, ובדרבנן אין דפקל כנע דדוד)

8' ע"ק עס ד"ר ודוד (י"א)

דפי פתי"ק עס פרמב"ם מקל בדאורייתא אס פריבס מקי"ם, ויזא שלכ"ע אעולם פלכפ כרביס, ובחד כנע דח - דפי פריב"א אדלנין בתר דוד (מנן ואנ"כ חכמה) בן, בדא' ובין בדרבנן דפי פתי"ק דא' לחומרא ובדרבנן פולכים אחרי דדוד, ובשו"ס לכ"ע דאורייתא דפחמיר ודרבנן דפקל.

9' שו"ת פרשב"א חלק א' סי' רנ"ט, אבד אס ... דבריו', וכן ... פדודים כרבס'

אס דעפ אחת פ'א דעת רב במקום פולכים אחרי בכד אופן, וכן אס מנעפ במקום כספר מסויים אז נמשב מחבר פוספ כרבס אפי' דאחר פאיתו.

10' קוב"ל אגרות פחזון איש - תורה מכתב מ"א, סוף ... ופנ"ב', פ'א ... פאצית'

פחזון"א פרחיק לכת כאילו יש למשנה ברורה דין סנפדרין ופחולק א"ל פוא בקן ממרא! אבד א' אפער דפרש כן - פפרי פחזון איש בעל"ח חולק על פנ"ב ברבה מקומות!!! ז"כ לריכס דפרש שאין כוננתו שיש למ"ב דין סנפדרין זאכא דין רבן של קהילות אשכנז פנעגים כפסקיו - זכאת הפדדפ של מאנדו של פשו"ע דספרדים ופריב"א דאשכנזים - שדינם כרב זאסור לפכריע כנע דס, אבד פבא לפורות ופפרש את דברי פראשונם שלכא כח שפנינ' דדודי פאחרונם פרוש ביד.

שאלות ה"ש ב"א ותשובות

9' אבד אס היה רב אחד במקומם ולמדם הן הולכים אחר דבריו
ומן הדרך הזה כל שנהגו לעשות כד מעשיהם על פי אחד מגדולי הפוסקים במקום שנהגו לעשות כל מעשיהם על פי הלכות הרב אלפסי זכרוננו לברכה ובמקומות שנהגו לעשות כל מעשיהם על פי הגביר הרמב"ם ז"ל והרי עשו אלו הגדולים כרבם.

3 כיצד שורת הדין אם שנים הפוסקים באחד זה אוסר וזה מתיר אכ נודע האחד גדול בחכמה ובמנין ויצא שמו כן הולכין אחריו בין להחמיר בין להקל היו שניהם שוין ולא נודע מי גדול משניהם בשל תורה הולכין אחר המחמיר דהוה ליה כספיקא דאורייתא ובשל סופרים הולכין אחר המקל וכדאיתא בריש פרק קמא דעבודה זרה (דף ז')

5 ובמקום שיש שנים שויס שהולכין אחר המחמיר בשל תורה דוקא בשהם אחד כנגד אחד אבד אס שנים הם כנגד האחד הולכין אחר הרוב.

10' סוף דבר ההוראה המקובלת מפי רבותנו אשר מפייהם אנו היים כמו מרן הב"י ומ"א והמ"ב היא הוראה מקוימת כמו מפי סנהדרין בלשכת הגזית.

עד כאן צעקן בקביעות פפדכפ - עיקר גדון. אב"ד מ"נין ב"מרא ש"פצמ"ס יש נקום דפק"ד ולסמוך ע"ד דצפ פנק"ל-
ב"מ"ס שבת חולק"ס ר' יודף ור' שמעון בד"ן מוק"פ מחמת איסור - דר"י דבר ש"י אסור ב"מ"ס ע"ס כנסת פשבת
לשאר באיסורו למשק כ"ל פשבת. אב"ד דר"ש ע"ס ס"מ"ק סבת פאיסור פותר פדבר ב"מ"ס ע"ס-

1 **שבת ד' מ"ה ע"א, ורב כרבי יודף ... בשעת פדחק, ורש"י**

פלכפ כר' יודף וסומכ"ס ע"ד ר"ש בשעת פדחק

2 **ש"ת פרשב"א חלק א' ס' רנ"ט ... או כ"ו"א ב"ה**

פרשב"א ח"ד ע"ס סומכ"ס ע"ד יח"ד כ"ג רבי"ס או ע"ד ק"ץ א"י"כ יש ע"ס פפסד מרוב

3 **ר"מ"א ח"מ ס' כ"ה סע"ף ב', ו"א פ"א ב"מ"ס ... מרוב**

בשעת דחק ע"ד ופ"ס סומכ"ס ע"ד דצת יח"ד וק"ץ

4 **פ"ס ב"מ"ס פוראפ ד"א ו"פ מ"ב"ח, אב"ד ב"ק"ן ... כדפריש"ת**

פ"מ ד"יק מ"ש"ן פ"רשב"א ע"ס ב"פסד מרוב ע"ד פת"ר למ"ק ע"ד ק"ץ א"ב"א ע"ד פ"ח"ד - ע"ס כ"ו ש"ר"י"ן ב"מ"א

ב"מ"א מ"נין ע"ד תנ"י ע"ד ע"ס למ"ק ע"ד דצת יח"ד בשעת פדחק-

5 **ר"ה ד' ע' א"ב, ת"ר מצ"פ וע"פ רבי ... ד"א יח"ד ... בשעת פדחק**

אח"ר ש.א"ת"מ פ"מכ"א כ"ש"פ א"ת"מ, א"ן למ"ק ע"ד ש"י"פ א"ת"ר א"פ"ל"ו ב"ש"פ"ד

6 **חז"ן אי"ש י"ד ס' ק"ג ס"ק ד' ד"ה ו"ה**

ד"פ פ"ח"ז"א א"ן למ"ק ב"ש"פ"ד ופ"ס"מ ע"ד דצ"פ ע"ס פ"ח"כ"ר ב"ש"י"ע. ש"פכ"ר ע"ד פ"א כ"א"ת"מ פ"מכ"א

7 **ש"ת א"ת"ר מ"ש חלק א"ו"ח א' ס' נ"א, ד"כ"ן ד"א א"פ"ס ... פדחק**

ש"ת ר' מ"ש ז"ד פ"א ע"ס ש"י"כ, א"ת"מ פ"מכ"א א"ב"א ב"מ"א (ב"ש"ן פ"ת"ש"פ - פ"כ"ר ע"ד) אב"ד ע"ס ב"כ"ר ע"ד
- ו"א"כ ב"ש"י"ע ע"ד פ"כ"ר ע"ד ע"ס נ"ק"ר, א"ת"מ פ"מכ"א - ו"ד"א כ"מ"ש חז"ן א"י.

8 **ע"ק י"ד ס' ר"ב פ"מ"ס ב"מ"ס פ"מ"ס ד"ה ע"ד נ"א ... א"ש"כ"ן א"ב**

ע"ק ע"ס א"ן נקום דפק"ד ב"פ"ס"מ באיסור ד"א"ר"י"ת"א ו"ק ב"ד"ב"ע פק"ל

9 **פ"ת"י ת"ש"ב י"ד ס' ע"א ס"ק ב' ... ע"ש**

ב"ס"ר בא"ר ש"ב ק"ב ד"ן פ"סד מרוב ב"פ"סד א"ח"ז מ"ס"י"ס מן פק"ר ו"ל"ו ב"ס"ר פ"ר פ"כ"ר ע"ד ע"ס פ"כ"ד ע"ד פ"מ"ס

10 **ש"ת מ"ר"י מ"י"ן ס' ע"ו, א"ש"ר ע"ד"ת ... מ"ת"ר**

ד"פ"מ"ס ס"ב פ"מ"ר ש"ק"ר גדון פ"א דק"ל"א אב"ד א"ן כ"ן דצ"ת פ"ס"ק"ס ו"כ"ן נ"ב"ע ד"פ"ס"ק ד"ח"מ"ר"א, אב"ד ב"פ"סד
מ"רוב פ"ס"ק כ"ו ש"ס"ב בא"ת. ב"מ"ר"י מ"י"ן מ"ס"י"ן ש"כ"ש"ק"י"ס ב"מ"ק"ס פ"סד מ"רוב ח"י"ב"ס ד"פ"ד"ע ל"ש"א"ע ע"ד כ"ק,
ע"ס ב"א ד"ת"מ"פ ע"ס פ"ס"ס א"ס"ר"ס ופ"ע"ס מ"ת"ר"ס.

11 **ב"מ"ס ד"ת"ר ח"א"ת ד"מ"א, ו"ה"ן ... פ"כ"י**

כ"פ"מ"א מ"ק"ד ב"פ"סד מרוב פ"ס"ק כ"ו ש"ס"ב בא"ת.

וכ"ל ז"פ ע"ס ק"ל"א, וצ"ת נ"ב"ר מ"פ ח"מ"ר"א מ"ת"י יש ד"ח"מ"ר-

12 **מ"ס"ת יש"ר"ס פ"ק י"ד, ו"פ"ר"י"ש"ת פ"ד"י"ס ... כ"ח"ו"פ**

ח"מ"ר"א פ"א ל"ח"ש ד"צ"ת יח"ד א"ס ע"ס נ"ב"א (ד"ר"ש"י ע"ד ע"ד 2, 7 # ו"ד"א ח"י"ב"ס ד"ח"מ"ר"א מ"ב"א פ"א"ת כ"ד"ע ז"ו, ו"פ"י
ד"ר"י ז"ד ש"ש ע"ס כ"ו"ן א"ל פ"א"ת ב"ש"י"ס ד"א"ל"כ ד"מ"א נ"ב"ק"ן ש"ש א"ת ב"ש"י"ס) ו"כ"ל ז"א"ת יש תנ"י ב"ק"י"ס
ח"מ"ר"א-

13 **ש"ס פ"ק כ', נ"מ"ל"א"ת ... ב"ע"י"ן ד'**

א"ס"ר ד"ח"מ"ר"א כ"פ"ח"מ"ר"א ע"ל"ו ד"פ"ק

14 **ש"ת א"ת"ר מ"ש חלק א' י"ד ס' ע"ב ... ב"מ"ס ש"ס ח"ש**

ר' מ"ש ז"ד פ"ס"ק ש"ת"רובת ס"ת"ס י"נ"ס ב"מ"ש"ק"ה ח"ר"י"ן מ"ת"ר ע"י"ן ב"מ"ס ב"ש"י"ס ו"כ"ת"ב ש"ש נקום ד"ב"ע
נ"ב"ש ד"ח"מ"ר"א ל"ש"י"ת פ"א"ס"ר"ת - ו"פ"א ע"ל"ו ע"ס ד"ח"מ"ר"א ב"ר"ב"ס כ"ד"י ש"ל"א י"ת"ר"א"פ כ"ב"ע א"ו"פ"א

אזי פאבלע בעצן חומרא מליין בסויא באירובין-

15 עירובין דל ו' ע"ב, ווי אבדין כתרי חומרי... כב"ה כקוליפון וכחומריפון

בגמ' ע' מליין שבפרדעא פורו לתקן מבי מוסיים לפתיר פאטאטע בו בשבת ע"י לחיים ודלתות -לחשוש לחומרא בשתי מחלוקות למרות שלכא פ"ה אבדין מן פאמוראים ססבר לחומרא בשתיפן. ועל זע פקש מברייטא שפחשוש לחומרתם על שתי שיאות קראו חז"ל כס"ג-

16 ע' דל ז' ע"א, אמר רב שיבלי... דלכא סתרי אפדדי אבדין, ורש"י

חומר לחשוש לחומרא לשת"י שיאות ובלבד שלכא יחמיר בשני מקרים באופן שפאטאים סותרים זע דבזע- כגון דלכא את פאפול שנמלא בו שדרה פחסרפ חוליא אחת (מפ"י שפאדרה אדיין חשובה שלמה) ולכוסור את פבפמה פחסרפ חוליא אחת משום אריפ (ולדון על פאדרה כחסרפ).

17 ע' בגמ' ,ופיכא דסתרי... ופכא לחומרא, ורש"י

פגמ' פקשה מרבן מלכא עשה דברוי ב"ש שר"ה לאילנות פוא ר"ח שבז ועדברי ב"ה שפוא ג"ו בשבז וכשאי פרי שחג בין ר"ח ג"ו בשבז בשנה פשלישית משנת פשמא פפריש גמ אפער שני וזמ אפער אג- ותירבה פגמ' שרבן מלכא נפג תמידי כב"ה אבדל דא ידע מ' פס פסובריס ר"ח ווי פס פסובריס ג"ו.

18 תוס' ע' ד"ה ונכ

לפי פירושלמי פפריש רבן מלכא את שני פמאערות על תנאי -וא"כ מפורש אסור לפחמיר כשת"י דעות פסותרות זו את זו אפילו כשאין סתירה במאעו (כמו ר"ח שצ"ש על תנאי- ומחילא חל רק מאער אחד בלבד) -ופוסבר פוא שכשתי פדעות סותרות זו על זו בסברא יש על פיחדי חיוב לפחליס ולא לחפש אילות איך ללכא יד' כולס.

19 ד' מלכא כדלי פשו"ע אות י"ז ,...בסתק' , ואות י"ט ,...שני'

איקר פדין בשו"ע כסתק, ופ"י IC - אים מקילים סומכים על פס בפפס"מ. וים מחמירים פרי זו חומרא (ופשו"ע ר"ה שנחשוש לשיא זו)

2 תחלת כל דבר אומר שאין אומרים כדאי הוא פלוני לסמוך עליו בזמן שיש גדול ממנו בחכמה ובמנין דהלכה פסוקה היא דהולכין אחר הגדול בחכמה ובמנין ואפילו בשעת הדחק אין סומכין על הקטן בחכמה ובמנין וכן במקום מחלוקת יחיד ורבים אלא אם כן שעת הדחק שיש בו הפסד מרובה או כיוצא בזה

4 אבל בקטן כנגד גדול אין סומכין על הקטן להקל בשעת הדחק שיש בה הפסד מרובה כל שכן בכיוצא בזה והכי נקטינן ודלא כהרב בהגהת ש"ע שהבין מדברי הרשב"א דדין קטן כנגד גדול שוה לדין יחיד כנגד הרבים דליתא אלא כדפרישית:

6 והנה נמקום דנחלקו הפוסקים אם רה"פ מסכימים לדעת אחת אין סומכין על היחיד אף בשעה"ד דזה מקרי איתמר הלכתא וכ"ש כשאין פלוגתא בלחומים וכגון שנחלקו בדורו של הרמב"ם והסכימו הר"ש והר"ן לדעת אחד מהם, או שהכריע השו"ע והלחומים לדעת אחת, דזה מקרי איתמר הלכתא.

7 דכיון דלא איפסק בגמ' הלכה כחכמים בפירוש רק משום שהלכה כרבים כדאי הוא היחיד לסמוך עליו בשעת הדחק באיסור דרבנן כמפורש בש"ך יר"ד ס"ס רמ"ב בהנהגות הוראת א"ה. ואין לומר דהפסק שבפוסקים הוא כאיפסק בפירוש דהא הפוסקים לא הכריעו מצד עצמם שהלכה כחכמים דאין להם כח להכריע בין התנאים האמוראים רק שהעתיקו הדין כחכמים מהכלל הלכה כרבים. ול"ד לנפסק בגמ' בפירוש שהתם הכריעו חכמי הגמ' שדברי השני אינם כלום ואין לסמוך עליו אף במקום הדחק אבל פסקי הגאונים במחלוקת חכמי הגמ' אינם הכרעה והוא כלל איתמר הלכתא רק מצד שהלכה כרבים פסקו שמצד זה הא יש לסמוך על היחיד בשעת הדחק.

אשר¹⁰ שאלת מעי' ידע כ"ח עשיר מירי שבת בשבתו ועני כל ימות השנה שוין. והוא כי לפעמים תמלא גאון שאוסר דבר נגד דעתו מטעם או מסיבה מה אבל דעתו נוטה שחול היתר גמור אז אם זה מעשה לידו והשאל עני או אם הוא ע"ש וסמוך לשבת אפילו הוא עשיר כבוד שבת משויחו לדון עני ומחיר לו ומ"מ המכנה לומר להם הטעם לזה מפני עניו ולזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמי' אוסר ולפעמי' מחיר :

¹¹ והנה אהנלל עלמי בדבר אחד שלא יחדני המעין והוא כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת והוא מטעם כי באותן המקומות היה ל"ל כי היתר, גמור אליבא דהלכתא רק שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר ולכן כתבתי שבמקום ולא אפשר יש להעמיד הדבר על דינו וכן מלניו בקמחי ונחראי דעברי הכי

¹³ נמצאת למד, שהבא להתחסד

חסידות אמתי, צריך שישקול כל מצעו לפי התולדות הנמשכות מהם, ולפי התנאים המתלוצים להם לפי העת, לפי התקנה, לפי הנושא, ולפי המקום. ואם הפרישה תוליד יותר קדוש שם-שמים ונחת-רוח לפניו מן המעשה, יפרוש ולא יעשה. או אם מעשה אחד במראיתו הוא טוב ובתולדותיו או בתנאיו הוא רע, ומעשה אחר רע במראיתו וטוב בתולדותיו, הפל הולך אחר החתום והתולדה, שהיא פרי המעשים באמת. ואין הדברים מסורים אלא ללב מבין ושקל נכון, כי אי-אפשר לקאר הפרטים שאין להם קץ. גמ' יתן חקמה מפיו דעת ותבונה. ומעשה דרבי טרפון (ברכות י) יוכיח, שהחמיר להטות כבית-שמאי, ואמרו לו, כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית-הלל, אף-על-פי שמחמיר הנה. וזה, שענין מחלקת בית-שמאי ובית-הלל הנה ענין כבוד ישראל, מפני המחלקת הגדולה שרבתה ביניהם, וסוף-סוף נגמר שהלכה כבית-הלל לעולם. הנה קיימה של תורה, שגמר-דין זה ישאר בכל תקף לצד ודעוץ עוץמים, ולא יחלש בשום פנים, שלא תעשה תורה חס-וחליצה כשתי תורות. ועל-כן לדעת המשנה הזאת, יותר חסידות הוא להחזיק כבית-הלל אפילו לקרא, מלהחמיר כבית-שמאי. וזה לנו לעינים לראות איזה דרך ישכון אור באמת ובאמונה, לעשות הישר בעיני ה'.

¹² והפרישות בדינים הוא להחמיר בהם תמיד, לחוש אפילו לדברי יחיד במחלקת אם טעמו נראה אפילו שאין הלכה כמותו ובתנאי שלא יהיה חמרו קלו, ולהחמיר בספקות אפילו במקום שאפשר להקל בהם. וכבר בארו לנו חכמינו ז"ל מאמר יחזקאל (חולין 17), "הנה נפשי לא מטמאה" שלא אכתי מבהמה שהורה בה חכם ולא אכתי מבשר כוס כוס. והנה כל זה מתר הוא מן הדין ודאי, אלא איהו דאחמיר אנפשה. וכבר זכרתי למעלה שאין לקמוד ממה שהתיר על כל ישראל, לפרושים שיש להם להרחיק מן הפעור ומן הדומה לו ומן הדומה לדומה. וכן אמר מר עוקבא (שם קה), אגא בהאי מלתא קלא בר חמרא לגבי אבא, דאלו אבא פד אכל בשרא האידנא, לא הנה אכל גבינא עד למחר כי השתא, ואגא בהאי סעדמא לא אכילנא בסעדמא אחריתי אכילנא. ובנדאי שאין פסק ההלכה כמו שהיה אביו עושה, שאם לא כן לא היה מר עוקבא עושה נגד זה, אלא שאביו מחמיר הנה בפרישותו ולקך הנה מר עוקבא קורא עצמו "קלא בר חמרא" לפי שלא היה פרוש כל-כך כמוהו.

בדבר בלענדעד יי"ש

ער"ח אד"ש תש"ח. ¹⁴

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"מ פינחס טייץ שליט"א הגאב"ד עליזאבעט.

קבלתי מכתבו היקר בדבר היי"ש בלענדעד שחתחת השגחתו עושים בלענדעד שלא בתערובות יין וגליצערין. ואני אומר לו יישר כחו בזה שיהיה ראוי למהדרין ליוהר מדברים שצריך הוראת חכם כהא דחולין דף ל"ו ודף מ"ד ואיפסק ברמ"א ס"ס קט"ז וכ"ש בזה שיש גם אוסרין. ואני אף שאני מתיר נוהר אני בעצמי מלשתות בלענדעד רק בחבורה שלא למיחזי כיוהרא הייתי שותה משהו לברך המסובין כנהוג ולכן ודאי טוב שיהיה יי"ש בלענדעד בלא שום חשש.

¹⁹ כסוכות צ"ע סנהל אחת נסתם והסנהל האחרת נלשון יש אומרים דעתו (פסוק כלאה סנהל סכה) נסתם

19 וכן כסוכות צ"ע סנהל אחת נסתם והסנהל האחרת נלשון יש אומרים דעתו (פסוק כלאה סנהל סכה) נסתם

כדלי פוראפ

משפ קבל תורה מסיני:

גבורותם (ברכות פ) תורה שבצ"פ
(אדרש רב פ' תש"א) כדלים רמב"ם תרי"ג מלכות ו"ט מידות
(ירושלמי מ"א פ"ג) פכ"ט ראו בנבואה אב"ט קבלת

מורה:

(אזרת רב שירא) בא"ט דמחבר לזמן בשעתו:

יפוש

זקנים

נביאים

אנשי כנה"ג (פתחולו לסדר משניות)

שמואל פ"ד זיק

אנשי געט

יוסי בן יוצר ויוסי בן יוחנן (מחלוקת ראשונה- סיכופ)

יפוש בן פרחיף ונתאי פארב"ט

יפוש בן טבאי ושמואל בן שטח

שמואל ובאב"ט

פ"ט ושל"ט (תלמודי"ט. ט"א שמואל כ"ט לרבי ורבו מחלוקת)

רבי יוחנן בן זכאי

רבן אמלי"ט דיבנע

רבי אקיבא (סדר תורה שבצ"פ מלכות)

רבן שמואל בן אמלי"ט

רבי (סדר את המשנה צ"פ פוסח שקבל מרבי מאיר)

רבי חייא ורבי אש"ט (ברייתא)

רב (ס"א) ס"א (נדרש"ט) ורבי יוחנן (א"י)

פ"א ור"א (מחז"ק. פוספ"ט. מתא מוס"א)

רב אשי (פתחולו לסדר את פ"א) (ס"א פוספ"ט ב"ט מידות)

מר בר רב אשי

רבן סבוראי (מתמת פתחולו)

אש"ט (רב פ"א מחז"ק פ"א)

ראשונים:

רבינו חוש"ט

רבינו חנ"ט

ר' יצחק אלפ"ט

רבינו יוסף אבן מ"ט

רבינו מ"ט

רבינו ש"ט בן מ"ט

רמב"ט

רש"ט ר"ט

ר"ט ר"ט

ר"ט

רבינו אש"ט

רבינו יצחק בן יקר

רש"ט

בצ"ט פתוס

ראב"ט

רבי יצחק אור זרוע

מפר"ט מוס"ט

רבינו יצחק ב"ט ר"ט

רבינו יצחק ב"ט ר"ט

רבינו יצחק ב"ט ר"ט

אחרונים:

(ס"א קבלת אש"ט מפי אש"ט פוספ"ט על כתבי פ"א)

ר' יוסף קארו (ב"ט): פ"א צ"פ רב - ר"ט רמב"ם ר"ט

ר' משה איסר"ט (ר"ט): פ"א צ"פ בתרא

ר' שלמה ל"ט (מפר"ט): פ"א ב"ט פ"א ר"ט ר"ט

מחלוקת

א"ט וא"ט ר"ט: פוספ"ט מחלוקת א"ט ב"ט מקרה ויקרה סברא אחת

בלבד פ"א פ"א

ר"ט שתי פ"א מ"ט ו"ט א"ט פ"א ח"ט מ"ט פ"א פ"א

א"ט בש"ט פ"א: ר"ט א"ט מ"ט מ"ט

ר"ט פ"א בא"ט פ"א כר"ט

כדלי פשוט

ס"ט ו"ט: צ"ק פ"ט ב"ט

ר"ט ו"ט: צ"ק פ"ט ב"ט אחרונה

פ"ט מ"ט ב"ט: צ"ק פ"ט

פּוּרְאָה

חכם חייב לפנות כפי הבנתו (בדברי פסוק - בצדק ובאמת) אלו"כ כבר פורפ ב"ד פגול

כי יפדע: אפטר לשאול אצל חכם ואז אסור לשאול אצל חכם שני (תוס' - אלו"כ פודיעו)

י"א ברשב"א - מפני כבודו של ראשון

ראב"ד - מפני שכבר חל הפסק הראשון

חכם שני: אסור לו לחלוק על הראשון אלא אם הראשון טעה בדבר השני

י"א ברשב"א (רמ"א לפי פ"ק) - מפני כבודו של ראשון

ר"ן (רמ"א) ופ"ק ח"ט במקרה ונראה שזוהי: אם השני טועה יותר ואם פודה הראשון לשני יותר

ראב"ד - מפני שכבר חל הפסק הראשון

תוס' (ש"ק): דוקא אם הראשון אסור / רא"ש: גם אם הראשון פתח

רבינו ירוחם: אם השני טועה ממנו מבטל את חלוקת הפסק

פּוּרְאָה

א. רבו (רשב"א)

ב. רבן של ישראל (חמ"א - ש"ע ו"א)

ג. רבי

רמ"ב

ד. דאורייתא לפחמיר (ש"ק)

דרבנן לפקד

רשב"א (רמ"א) ופ"ק בדברנו

ז. טעם במתן (פסחים / שבת) יותר תלמידים

ח. טעם בחכמה

ו. דאורייתא לפחמיר דרבנן לפקד

הפסד מרובה: סומכים על דעת יחיד רמ"א וק"א, ביח דוקא טעם או שיה אלא אם אתמאר פלכתא חמ"א - פשיע נקרא אתמאר פלכתא / אג"א: דין כרבים

חומרא: לחשוש לדעת יחיד וק"א אם טעמו נראה

משקל החסידות: ש"א לפתנהג בחסידות על חשבונם של אחרים או כשיש לחשוש למחלוקת וסור קדקודים

כשתי פדעות סותרות פחמיר לשתיפן ככס"ל בחושק (צירוף 7)